SINUN, MINUN, MEIDÄN MANGO

SADUTUSTA YLI KULTTUURIRAJOJEN

KOKEMUKSIA SADUTUKSESTA KEHITYSYHTEISTYÖSSÄ JA KANSAINVÄLISYYSKASVATUKSESSA

Sinun, minun, meidän mango. Sadutusta yli kulttuurirajojen **-julkaisun lähtökohtana on YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja erityisesti sopimuksen ne kohdat, jotka korostavat maailman lasten ja nuorten vapautta ilmaista itseään ja tulla kuulluiksi.**

Eräs tapa luoda tilaa lasten ja nuorten ajatuksille ja näkemyksille on sadutus. Suomessa kehitetyn sadutusmenetelmän tavoitteena on edistää osallistavaa ja demokraattista vuorovaikutusta lasten ja aikuisten välillä.

Menetelmää on käytetty paljon myös monikulttuuristen lasten ja nuorten parissa. Tästäkin julkaisusta voi lukea satuja suomeksi, bengaliksi ja englanniksi. Kirjan lopussa on ohjeet sadutukseen monilla eri kielillä.

Julkaisussa esitellään sadutusta erilaisten Bangladeshissa, Sambiassa ja Suomessa toteutettujen tapausten kautta.

Tavoitteena on tarjota kehitysyhteistyössä ja kasvatusalalla työskenteleville uusia näkökulmia sadutuksen käyttöön omissa toimintaympäristöissään.

SINUN, MINUN, MEIDÄN MANGO

SADUTUSTA YLI KULTTUURIRAJOJEN

Kokemuksia sadutuksesta kehitysyhteistyössä ja kansainvälisyyskasvatuksessa

JULKAISIJA
Taksvärkki ry

2012, 3. painos

TOIMITUS
Liisa Karlsson
Tiina-Maria Levamo
Salla Siukonen

TOIMITUSSIHTEERIT
Tiina-Maria Levamo
Tomi Toivio

KÄÄNNÖKSET
Tomi Toivio (englanti)
Nurul Bhuiyan Momen (bengali)

PIIRROKSET
Nazmun Akter
Firoza Doly
Shirina Doly
Salim Hossain
Nasima Khatoon
Tuhin Mistri

VALOKUVAT
Johannes Koivisto

ULKOASU
Raine Ruoppa
Linda Söderholm

PAINO
Multiprint

Sinun, minun, meidän mango – sadutusta yli kulttuurirajojen -kirjan julkaisemista on tukenut Euroopan unioni ja Suomen ulkoasiainministeriö.

© Tekijät ja Taksvärkki ry

Kirja kuuluu Lapset kertovat -julkaisusarjaan.

Lapset kertovat -hankkeen toimitusneuvosto:
Monika Riihelä (pj.)
Juha Eskelinen
Anna-Maija Haliseva-Lahtinen,
Suomen Kuntaliitto
Aulikki Kananoja, Helsingin kaupunki
Kalevi Kivistö
Irmeli Halinen, Opetushallitus
Kirsi Lindroos, Opetushallitus
Hannele Niemi, Helsingin yliopisto
Yrjö Neuvo, Nokia
Kaisu Rättyä, Suomen
Nuorisokirjallisuuden Instituutti
Vappu Taipale, Stakes
Tuula Tamminen, Tampereen yliopisto

Lapset kertovat -projekteissa hakeudutaan erityisesti lasten ja nuorten, mutta myös aikuisten, kokemusten äärelle. Perinteisestä lasta kohteellistavasta orientaatiosta pyritään eroon nostamalla esiin lasten ja nuorten ajatuksia, heidän omaa kulttuuriaan, kuten leikkejä ja kertomuksia sekä heille ominaisia tiedon tuottamisen tapoja. Lisäksi kehitetään työkäytäntöjä, tutkimuksellisia analysointivälineitä ja osallistavia koulutusjärjestelmiä.

Keskiössä on paitsi lasten ja nuorten myös aikuisten ja vanhusten osallisuus perheissä ja yhteiskunnallisissa palvelujärjestelmissä sekä kansainvälisessä yhteistyössä.

ISBN 978-952-67663-2-4 (nid.)
ISBN 978-952-67663-3-1 (PDF)

KIRJOITTAJAT

Liisa Karlsson on kasvatustieteen tohtori ja luokanopettaja, joka on perehtynyt lasten asemaan ja keinoihin toimia siten, että lapset ovat aktiivisesti mukana toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa yhdessä aikuisten kanssa. Hän on tutkinut ryhmätoimintaa ja oppimista sekä lasten omaa kulttuuria. Lisäksi hän on tutkinut ja kehittänyt sadutusta toistakymmentä vuotta. Hän on Lapset kertovat ja toimivat ry:n kehittäjä- ja tutkijaverkoston vetäjä.

Tiina-Maria Levamo valtiotieteiden maisteri, joka työskenteli vuosina 2002-2004 koulutussuunnittelijana kansainvälisyyskasvatusprojektissa Taksvärkki ry:ssä. Hän on sosiologi ja kouluttaja, joka on perehtynyt viestintään, lapsen oikeuksiin ja osallistavien menetelmien käyttöön kehitysyhteistyössä sekä kansainvälisyyskasvatuksessa. Akateemisessa lopputyössään hän on tutkinut voimauttavan valokuvan käyttöä ja nuorten minäkuvaa. Hän on Lapset kertovat ja toimivat ry:n kehittäjä- ja tutkijaverkoston jäsen.

Salla Siukonen on kasvatustieteiden maisteri ja suomi toisena kielenä opetukseen erikoistunut luokanopettaja. Hän on toiminut Taksvärkki ry:n opettajatyöryhmässä.

SISÄLTÖ

Sadutus kumppanien kohtauspaikkana ____ s.4

Sadutus edistää lasten ja nuorten oikeuksia ja itseilmaisua ____ s.7

Bangladesh, Sambia ja Suomi: Sadutusta yli kulttuurirajojen ____ s.12

- Bangladesh: Satuja veden ja vehreyden maassa ____ s.14
- Entisten lapsityöläisten kertomia satuja ____ s.16
- Lapsityöläisten kertomia satuja ____ s.24

Sambia: Tarinointia ja mangomehua ____ s.35

- Sambialaisten ja suomalaisten nuorten ajatuksia sadutuksesta ____ s.42

Suomi: Sadutusmenetelmä maahanmuuttajaopetuksessa ____ s.50

Sadutusta eri toimintaympäristöissä ____ s.54

Näin sadutat ____ s.60

Lähteet ja lisätietoa ____ s.61

Kopioitava sadutusohje ____ s.62

HUOMIOIMME LAPSEN NÄKEMYKSET

1. Sopimusvaltiot takaavat lapselle, joka kykenee muodostamaan omat näkemyksensä, oikeuden vapaasti ilmaista nämä näkemyksensä kaikissa lasta koskevissa asioissa. Lapsen näkemykset on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti.

ANNAMME LAPSELLE MAHDOLLISUUDEN TULLA KUULLUKSI

2. Tämän toteuttamiseksi lapselle on annettava erityisesti mahdollisuus tulla kuulluksi häntä koskevissa oikeudellisissa ja hallinnollisissa toimissa joko suoraan tai edustajan tai asianomaisen toimielimen välityksellä kansallisen lainsäädännön menettelytapojen mukaisesti.

YK:n Lapsen oikeuksien sopimus
12. artikla

SADUTUS KUMPPANIEN KOHTAUSPAIKKANA

Tämä julkaisu on tarkoitettu kaikille kehitysyhteistyöprojekteissa ja kansainvälisyyskasvatuksen parissa kotimaassa työskenteleville ammattilaisille, kasvattajille ja opettajille.

Toivomme, että kirja kannustaa lapsen oikeuksien puolesta työtä tekeviä käyttämään ja soveltamaan sadutusmetodia.

Sadutuksen ja YK:n Lapsen oikeuksien yleissopimuksen 13. artiklan lähtökohta on sama: lasten ja nuorten oikeus vapaaseen itseilmaisuun, aikuisten ohjaamatta ja puuttumatta lapsen tapaan hahmottaa ja välittää ajatuksiaan.

Kirjan aluksi kerrotaan sadutusmenetelmästä: sen taustoista ja käytöstä. Julkaisun loppuun on koottu monilla eri kielillä sadutuksen perusohjeet, jotta myös mahdollisimman moni kehitysyhteistyön kumppani hyötyisi julkaisusta.

Sadutusta on suositeltu käytettäväksi myös kriisityössä. Joulukuussa 2004 tsunami aiheutti humanitaarisen kriisin Aasiassa. Opetushallitus muistutti ja ohjeisti tuolloin kouluja käsittelemään tuhoisaa luonnonkatastrofia myös kouluissa. Sadutus nostettiin julkisuudessa yhdeksi kriisin käsittelyyn sopivaksi työvälineeksi.

Tässä julkaisussa Uomarinteen koulun luokanopettaja Aila Keturi Vantaalta kertoo, miten hän käytti sadutusta Aasian tapahtumien käsittelyssä omien oppilaidensa kanssa. Lisäksi eri koulujen ja oppilaitosten työntekijät kertovat sadutuskokemuksistaan.

Sadutusmenetelmää on kehitelty ja kokeiltu Suomessa jo 1980-luvulta lähtien. Sadutuksesta on kirjoitettu useita julkaisuja, ja se on todettu käyttökelpoiseksi Suomen lisäksi lukuisissa muissa maailman maissa.

Monikulttuurisena kokeiluna on muun muassa toteutettu kotkalaisten ja beirutilaisten sekä palestiinalaisten lasten Satusilta -projekti, jossa lapset vaihtoivat satuja keskenään.

SADUTUS ON KUMPPANUUTTA

Innostuneena sadutuksen mahdollisuuksista osallistavana työvälineenä kehitysyhteistyössä ja kansainvälisyyskasvatuksessa päätimme Taksvärkki ry:ssä kokeilla sadutusta yhteistyössä kansainvälisyyskasvatusprojektissamme (2003-2004) vaikuttaneiden kumppaneidemme kanssa.

Koska Taksvärkki ry toimii aktiivisesti suomalaisissa kouluissa, joissa monikulttuurisuus on osa arkipäivää, toiveemme oli kehitysmaiden lasten ja nuorten sadutuskokemusten lisäksi julkaista myös Suomessa asuvien maahanmuuttajanuorten satuja ja kokemuksia sadutuksesta.

Näin syntyi kiehtova matka perinteiseen tarinankerrontaan, mielikuvitukseen ja kumppanuuteen. Kirjaan päätyi satuja Bangladeshista, Sambiasta ja Suomesta.

TUNNELMIA BANGLADESHISTA JA SAMBIASTA

Bangladeshissa sadut on kerätty läheisessä yhteistyössä niin kehitysyhteistyöhankkeen kuin kansainvälisyyskasvatusprojektinkin kumppanin Uttaron Samaj Kallyan Samityn (USKS) kanssa.

USKS tukee lapsityöläisten paluuta kouluun ja vähävaraisten perheiden toimeentulon edistämistä Jhenidahin alueella Lounais-Bangladeshissa.

Satuja ovat kertoneet eri vaiheessa elämäänsä raskaisiin töihin joutuneet lapset. Tätä nykyä kaikki sadutusprojektiimme vuonna 2003 osallistuneet bangladeshilaiset lapset käyvät koulua.

Sambiassa kerrotuissa saduissa äänessä ovat suomalaiset ja sambialaiset lukioikäiset nuoret. Sadut syntyivät yhteistyössä Kitwessä sijaitsevan Children in Distress (CINDI) -järjestön kanssa. CINDI-Kitwe tukee sambialaisia orvoiksi jääneitä lapsia ja nuoria heidän yhteisöissään Sambian kolmanneksi suurimman kaupungin Kitwen alueella, jossa asuu kymmeniätuhansia orpoja.

Kallaveden lukion koululaiset Kuopiosta vierailivat syksyllä 2004 tapaamassa näitä nuoria Kitwessä. Yhteisen kohtaamisen tuloksena jäivät elämään myös tähän kirjaan päätyneet sadut.

Kiitämme etelän kumppaneitamme USKS:a ja CINDI-Kitweä sekä suomalaisia opettajia ja vapaaehtoisia asiantuntevasta, luovasta ja lämpimästä yhteistyöstä.

Suurkiitoksen ja ihailumme ansaitsevat ennen kaikkea lapset ja nuoret, joiden kanssa voimme iloita yhdessä tekemisestä ja sukelluksista rajattoman mielikuvituksen, kerronnan vapauden ja luovuuden lähteeseen.

Liisa Karlsson
Tiina-Maria Levamo
Salla Siukonen

* Aiemmat Taksvärkki ry:n julkaisemat YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta käsittelevät julkaisut ovat Bengalia –roolipeli ja lukuvuoden 2004-2005 Taksvärkkikalenteri. Taksvärkkitoiminnassa mukana olevat nuoret ovat osallistuneet julkaisujen ideointiin ja toteuttamiseen.

MANGON MAAILMAN MAINIOT

Tämä julkaisu on suunnattu kaikille lasten ja nuorten parissa

- kehitysyhteistyötä
- kansainvälisyyskasvatusta
- nuorisotyötä
- kasvatustyötä
- kriisityötä **tekeville**

- kehitysyhteistyöntekijöille
- kasvattajille
- ohjaajille
- opettajille
- nuorisotyöntekijöille

SADUTUS EDISTÄÄ LASTEN JA NUORTEN OIKEUKSIA JA ITSEILMAISUA

Liisa Karlsson

SATU KAHDESTA SAMMAKOSTA

Olipa kerran kaks sammakkoo. Toinen asu etelässä ja toinen Afrikassa. Oli vuori niiden välissä. Kummatkin halus nähdä toisen oman elämän. Ja sit kun ne oli siellä ylhäällä molemmat sammakot sit ne kummatkin sammakot katso toistensa elämää ja sit kun ne katto kummankin elämää ne huomasi, että kummankin maa on samanlainen. Sit ne kummatkin sano, että tämähän oli ihan turhaa kun molemmat maat oli ihan samanlaiset.

Sit sen vuoren päällä oli ruohoa. Ne hukku siihen ruohoon. Ja siellä oli heinäsirkkoja, ne soitti viulua. Kaksi heinäsirkkaa anto kummallekin sammakolle oman viulun. Sit ne sammakot alko matkia niitä muita heinäsirkkoja. Sit niitten sammakoitten oli aika mennä omiin elämiin. Sit ne heinäsirkat hyvästeli niitä. Ne kummatkin heinäsirkat, jotka oli antanu niitten soittaa, anto niille sammakoille viulut omaksi, joita ne oli antanu alunperinkin sammakoitten soittaa. Sit ne kumpikin meni äidin ja isän luo ja kummatkin alko syömään iltapalaa ja meni nukkumaan. Loppu.

Kertoja: Sanna 8 v Kotka
Sadutti: Liisa 9.11.2000

LASTEN JA NUORTEN OIKEUS ILMAISUUN JA MIELIPITEISIIN

Lapsilla ja nuorilla on oikeus omiin mielipiteisiin ja kuulluksi tulemiseen heitä koskevissa asioissa. Tämän takaa Suomen perustuslaki ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimus, jonka ovat allekirjoittaneet kaikki maat Yhdysvaltoja ja Somaliaa lukuun ottamatta.

Kaikille ihmisille, myös lapsille ja nuorille, on tärkeää, että he voivat ilmaista omia ajatuksiaan ja näin vaikuttaa tässä ja nyt siihen elinpiiriin, jossa he toimivat.

Jos ihmisellä ei ole ollut tilaisuuksia kertoa mietteistään, ei niiden esittämiseen ole tottunut. Silloin monesti tuntuu, ettei oikein osaa mitään mielenkiintoista sanoakaan eikä keksi, mitä voisi kertoa, vaikka olisikin tilaisuus oman näkemyksen esittämiseen.

Perinteisesti onkin lapsille ja nuorille kerrottu ja neuvottu, mitä heidän tulee tehdä tai omaksua. Opetus- ja toimintasuunnitelmat raamittavat sitä, mitä on tarkoitus käsitellä. Koululaiset tekevät heille annettuja tehtäviä. Omien ideoiden ja pohdintojen esiin tuominen jää vähemmälle. Monesti aikuisilla on kyllä halua kuunnella, mutta aikaa ja toimintatapoja kuuntelulle on ollut vähän.

OSALLISUUS VAATII AINA KUUNTELUA

Toista voi kuunnella monin tavoin. Usein vain kuulemme, mutta emme pysähdy aktiivisesti kuuntelemaan. Toisen kertomasta jäävät helposti mieleen ne asiat, jotka kiinnostavat itseä tai tukevat omia ennakkokäsityksiämme.

Voi myös kuunnella vastavuoroisesti asettumalla toisen asemaan. Silloin ei enää kuule vain sitä, mitä ”minä haluan kuulla” vaan kuuntelee sitä, mitä ”sinä haluat kertoa”. Korvat ovat ikään kuin päinvastaisessa asennossa toista ihmistä kohti: ”tuolla tavalla sinä ajattelet”, ”tämän takia pidät tätä tärkeänä”. Sekä aktiivinen kuunteleminen että toisen asemaan asettuminen vaatii totuttelua.

MITEN VOISI SAADA TIETOA LAPSEN JA NUOREN ASIOISTA?

Lapsen ja nuoren asioista voi ottaa selvää ainakin kolmella tavalla: kysymällä aikuiselta, haastattelemalla lapsia tai antamalla heidän kertoa itse.

1. Aikuinen, asiantuntija tai vanhempi kertoo tai kirjoittaa lasten asioista

Tiedon hankkiminen toisilta aikuisilta on yleisimmin käytetty tiedonhankkimistapamme. Tätä kautta tulee esiin tärkeitä asioita, mutta lapsen omat ajatukset jäävät piiloon.

2. Haastatellaan lapsia ja nuoria

Haastattelussa kyselijä määrittelee, mistä on lupa puhua. Vastaajalla on mahdollisuus vastata vain esitettyyn kysymykseen. Voi myös olla, ettei kysyjä oivalla ottaa esiin juuri sitä asiaa, joka on lapselle tärkeä.

Lapset myös miettivät, mitä heidän pitäisi aikuisen mielestä vastata. Näin itse asiasisällön pohtiminen jää heiltä helposti toissijaiseksi. Usein huomataan myös, että haastattelu ei ole luontainen tapa lapselle kertoa ajatuksistaan. Tilanne on ehkä lypsävä tai kuulusteleva, ja lasten vastaukset ovat silloin lyhyitä.

3. Lapset ja nuoret kertovat valitsemistaan asioista omalla tavallaan

Tätä aikuiset ovat vähitellen harjoitelleet. Haasteena on saada lapset kertomaan ja ilmaisemaan itseään tai löytää niitä hetkiä, joina se on mahdollista.

Lasten ja aikuisten tavat ajatella ja toimia ovat monella tavalla erilaisia, ja siksi aikuisen on työlästä ymmärtää lapsen sanomaa. Lasten tavat ilmaista vaativat aikuiselta keskittymistä ja pysähtymistä lapsen sanoman äärelle. Sadutus on yksinkertainen keino tottua kertomaan ajatuksistaan muille. Se pysäyttää saduttajan todella kuuntelemaan.

SANOISTA TEKOIHIN SADUTTAMALLA

Koulupsykologi VTT Monika Riihelä havahtui 1980-luvulla televisio-ohjelmaa tehdessään, ettei kenelläkään koulun työntekijällä ollut muistissa niitä sanoja, joilla lapset itse olivat ongelmistaan kertoneet. Mieleen olivat ainoastaan jääneet omat tulkinnat.

Tämä havainto oli sysäys sadutusmenetelmä keksimiseen. Huomattiin, että lapset ovat valmiita kertomaan ja aikuiset haluavat kuunnella, kun asiaan paneudutaan.

Sadutusmenetelmää on kokeiltu ja tutkittu Suomessa parikymmentä vuotta (Karlsson 2005, 2000, 1999). Se on helppo toteuttaa missä vain, ja se pysäyttää oleellisen äärelle. Siksi se on levinnyt Pohjoismaihin ja myöhemmin myös kaikkiin muihin maanosiin.

Sadutusmenetelmä valittiin vuonna 1999 ainoana suomalaisena satojen hankkeiden joukosta lasten mielenterveyttä edistäväksi toiminnoksi EU:ssa.

Sadutus ja Satusilta-projektimalli saivat vuonna 2004 Kehitysyhteistyön palvelukeskuksen (Kepa) hallinnoiman kansainvälisyyskasvatusverkoston 2. palkinnon.

SADUTTAA VOI KETÄ VAIN JA MISSÄ VAIN

Uusia satuja ja tarinoita voi tehdä milloin, missä ja kuka vain. Tärkeää on, että aikuinen tai muu kirjaava saduttaja on aidosti kiinnostunut kuulemaan, mitä kertojalla on sanottava¬na ja että hän välittää tämän sanoman myös ilmeillään.

Sadutus muodostuu kertojan ja saduttajan yhteiseksi "jutuksi". Se syntyy "meidän välissämme", kun toinen haluaa kuunnella ja toinen kertoa. On osoittautunut, että sadutus antaa yhteistä aikaa ja vähentää kiirettä.

Saduttaa voi kahdestaan: toinen kertoo ja toinen kirjaa. Sitä on myös mukava tehdä yhdessä vuorotellen kertoen. Yksi voi saduttaa isompaa ryhmää, tai sitten aina edellinen kirjaa seuraavan kertojan lauseen yhteiseen tarinaan. Joskus on mukava kuunnella toisen satua, kun odottaa omaa vuoroaan.

Kertomuksista voi myös tehdä näytelmiä ja kuunnelmia, tai yhteisen satukirjan, johon isommat saduttavat pienempiä. Jos kertomuksista järjestetään näyttely avajaisineen kirjastoon, huomaavat kertojat, miten tärkeänä heidän tarinansa koetaan.

Sadutusta on käytetty menestyksellisesti vuoden ikäisistä vanhuksiin. Aikuiset ovat myös saduttaneet toisiaan. He ovat esimerkiksi kuunnelleet sukulaisensa muistoja tai työkaverin työssä tehtyjä oivalluksia. Sadutus sopii hyvin myös kriisiä läpikäyvälle.

Sadutus luo yhteenkuuluvuuden tunnetta. Monet saduttajat kuvaavatkin sadutustilannetta aivan erityislaatuiseksi: kun pysähtyy ja paneutuu toisen kertomukseen ja ajatuksiin, syntyy toiseen yhteys, jota ei ennen ole kokenut. Sadutuksessa kaikkein hauskimmaksi on yleensä osoittautunut yhdessä oleminen ja iloitseminen sekä toisen uudenlainen kohtaaminen.

SÄÄNNÖLLINEN JA VAPAAEHTOINEN SADUTUS KASVATTAA ITSELUOTTAMUSTA

On huomattu, että sadutus antaa eniten, kun saduttaa samoja ihmisiä säännöllisesti. Silloin saa kuulla, miten toinen ajattelee, mitkä ovat kulloinkin päällimmäiset ajatukset ja alkaa muissakin tilanteissa huomata, mitä toinen haluaa kertoa.

Tutkimuksissa on selvinnyt, että säännöllisesti sadutetut lapset ja nuoret tottuvat kertomaan eri tilanteissa ajatuksistaan muille. Lisäksi heidän itseluottamuksensa kasvaa.

Ensimmäisellä sadutuskerralla toiminta saattaa tuntua oudolta saduttajan pelätessä, ettei homma onnistukaan. Siksi sitä kannattaa harjoitella muutaman kerran. Pienet lapset ovat usein helpoimpia saduttaa, koska he heittäytyvät tarinan syövereihin yleensä ilman ennakkoluuloja. Nuorilla ja aikuisilla saattaa jo olla vankka käsitys siitä, etteivät he osaa kertoa.

Yllättävää silti on, miten nopeasti kertoja huomaa sadutuksen myötä, että tarinaa tuleekin helposti, kuten sambialaisnuoret asiaa kuvaavat myöhemmin tässä julkaisussa. Usein oivallus tapahtuu jo ensimmäisellä kerralla, mutta joskus kertoja tarvitsee aikaa ja hän haluaa aluksi vaikka vain kuunnella muiden satuja.

Sadutus on aina vapaaehtoista. Pakottamalla kumoutuisi sadutuksen peruslähtökohta: se, että kirjaaja keskittyy kuuntelemaan sitä, mitä toinen haluaa kertoa. Jos kertoja ei halua kertoa, niin sadutus siirretään toiseen kertaan.

Sadutukseen voi innostaa. Aluksi voi lukea toisten kertomia tarinoita (ks. lähdeluetteloon listattuja satukirjoja ja nettisivustoa). Kun kuulee toisten juttuja, huomaa miten erilaisia ne ovat. Ei tarvitse osata ulkoa mitään aiemmin kirjoitettua satua.

KULTTUURIT KOHTAAVAT YHTEISTEN TARINOIDEN ÄÄRELLÄ

Eri kulttuureissa arvostetaan erilaisia asioita. Joissakin kulttuureissa yhteisen osaamisen esille tuominen on arvostetumpaa kuin muualla. Vahva kerronnan perinne elää sukupolvelta toiselle.

Uusiin ihmisiin voi tutustua satukirjeenvaihdon avulla. Silloin lähetetään tarina toiselle paikkakunnalle tai toiseen maahan, jossa se luetaan ja sitten kirjataan vastaussatuja, jotka lähetetään takaisin.

Monessa tapauksessa tällainen satukirjeenvaihto on jatkunut vuosia. Satusilta-hankkeessa kotkalaiset ovat käyneet kirjeenvaihtoa beirutilaisten ja palestiinalaisten kanssa, samoin helsinkiläiset Irakin kurdien kanssa. Satusillasta on kerrottu videolla (ks. lähdeluettelo).

Maailman eri kolkissa eletään hyvin erinäköistä arkea. Eri kulttuurit kohtaavat yhteisten tarinoiden äärellä. Monesti satukirjeenvaihdossa olevat ovat huomanneet, miten samanlaisia me ihmiset olemme kulttuurieroista huolimatta. Lapsia yhdistää seikkailumieli, ystävyys ja yhteinen huumori.

Sadutettujen kertomuksissa kerrotaan arjen askareista, pohditaan tulevaa, seikkaillaan ja hullutellaan. Ne ovat pitkiä kirjoja tai muutaman sanan mittaisia toteamuksia.

Tärkeää on, että kertoja saa päättää, millainen on hänen tarinansa eikä toinen arvostele tai kerro, mikä olisi parempi muoto kertomukselle tai millainen sadun tulisi olla. Tällöin kirjaaja ei enää ilmaise aitoa halua kuunnella toista, vaan viestittää, että hän tietää paremmin, mitä ja miten pitäisi kertoa. Silloin kertoja tuntee itsensä taitamattomaksi eikä enää halua kertoa.

Maahanmuuttajataustaisia voi saduttaa suomen kielellä, jolloin itsensä ilmaiseminen uudella kielellä saa varmuutta. Usko siihen, että toiset ymmärtävät minua, kertojaa, vahvistuu kielivaikeuksista huolimatta. On myös tärkeää, että kukin saa ilmaista itseään omalla äidinkielellään. Sen kautta ihminen saa helpommin esiin juuri ne vivahteet ja tunteet, jotka ovat mielessä.

Sadutusmenetelmä on hyvä opettaa myös lasten vanhemmille, jolloin he voivat saduttaa lapsiaan kotona ja omalla kielellään. Samalla vanhemmat omaksuvat uuden tavan kuunnella lapsiaan. Monet vanhemmat ovat yllättyneet, miten nuoreen saa uudenlaisen kontaktin heitä saduttamalla. Sadutus on myös suosittu keino tehdä yhteistyötä vanhempien kanssa. (Karlsson 2003, s. 174–189 ja www.stakes.fi/lapsetkertovat)

SADUTUS PYSÄYTTÄÄ KIIREEN JA AUTTAA KESKITTYMÄÄN

Sadutusmenetelmän avulla sukelletaan lasten ja nuorten maailmaan. Se antaa tilaa nuorten omille ajatuksille sekä aloitteille. Sadutuksessa tuotettu kertomus on hiljaisen puheen ääneen kertomista, missä saduttaja pääsee toisen ihmisen sisäisen vuoropuhelun osapuoleksi.

Sadutus herkistää aikuisen tai kuulijan huomaamaan ja seuraamaan lasten pohdintojen kulkua ja ideoita. Menetelmä kasvattaa aikuiselle avaria silmiä, tarkkoja korvia ja pitkiä tuntosarvia sekä leikittelevää mieltä. Sadutus tuo esiin myös lasten oman kulttuurin ja sen rikkauden.

Saduttavat työntekijät ja vanhemmat usein hämmästyvät huomatessaan, miten taitavia lapset ovat. Sadutetut lapset rohkaistuvat ilmaisemaan itseään ja tuovat esiin oma-aloitteisesti ehdotuksiaan. He vaativat itsensä kuuntelemista myös muissa tilanteissa. Lapsen itsetunto vahvistuu, mikä on kasvun ja oppimisen kannalta ratkaisevan tärkeää. *”Saduttaa voi kaksin tai ryhmässä, intiimissä tilanteessa tai julkisella paikalla. Sadutus yhdistää ja lähentää, se rohkaisee ja lohduttaa. Sadutus pysäyttää kiireen ja auttaa keskittymään olennaiseen, sanoihin ja sanojen välissä olevan hiljaisen puheen viesteihin.*

Sadutuksessa käsitellään tunteita mielikuvituksellisen tarinan matkassa ilman rationaalista, rikkiviisasta analyysiä. Sadutusmenetelmän voima piilee siinä, että saduttaja ja kertoja asettuvat hetkeksi samalle aaltopituudelle, ikiaikaisten sadunkertojien tavoin vapaasti soljuvan tarinan vietäviksi mielikuvien ja toden rajamaille.” ***Monika Riihelä***

SADUTUS ROHKAISEE VUOROVAIKUTUKSEEN

Tutkimusten mukaan sadutus rohkaisee muun muassa monipuoliseen ilmaisuun, mielikuvituksen käyttöön, kirjoitetun ja puhutun sanan vuorotteluun, moni-ilmeiseen kerrontaan, kommunikaatioon, toisten arvostamiseen, eri näkökulmien huomioimiseen, tiedon prosessointiin, aktiivisuuteen ja aloitteellisuuteen.

Lisäksi sekä lapset että aikuiset kokevat sadutuksen mukavana ja tärkeänä toimintana. Se ryhmäyttää ja luo hedelmällistä yhteisöllisyyden tunnetta. Sadutuksessa yhdistyy kuuntelu ja toisen arvostaminen, yhdessä tekeminen ja kokeminen, asioiden työstäminen ja oppiminen sekä nykyhetkestä nauttiminen.

Monelle ammattilaiselle sadutus on vakiintunut työvälineeksi, jonka kautta aikuiselle tulee jatkuvasti uusia oivalluksia ja ideoita. Tällöin koko toimintakulttuuri alkaa muuttua olennaisesti.

Säännöllisen sadutuksen ja aikuisten keskinäisten kokemusten jakamisen myötä löydetään uusia toimintatapoja ja -aiheita sekä ideoita, jotka vievät lasten kanssa yhdessä rakennettavaa työskentelyä eteenpäin.

Olennaisimmaksi on osoittautunut se, että aikuiset muuttavat toimintatapojaan, jotta voidaan luoda kohtaava ja saduttava toimintakulttuuri. (Karlsson 2000)

NÄIN SADUTAT

Seuraavassa on pikaopastus sadutusmenetelmän käyttöön. Se sopii kaiken ikäisille ja eri kulttuureissa eläville. Monistettavan sadutusohjeen löydät liitteenä tämän kirjan lopusta. Sadulla tarkoitetaan siis tässä julkaisussa kertomusta, jonka kertoja itse haluaa kertoa.

Sadutusta on helppo käyttää niin kansainvälisessä yhteistyössä, vapaa-ajantoiminnassa, koulutunnilla kuin kotonakin. Sen kautta tutustuu toisiin, syntyy yhteisyyden tunne. Sadutuksessa voi myös tuoda esiin epämiellyttäviä asioita tai innostua pitkien ajatusketjujen rakentamisesta.

Sadutuksen idea on antaa lapselle ja nuorelle mahdollisuus kertoa omista ajatuksistaan. Sadutuksessa aikuinen tai muut kuulijat puolestaan ovat kiinnostuneita ja haluavat aidosti kuunnella, mitä kertoja mielii kertoa juuri sillä hetkellä. Sadun määrittelee kertoja. Se saattaa olla seikkailu, tosi juttu, tunnelma, runo, vitsi tai vaikka vain muutaman sanan mittainen lausahdus. (Karlsson 2005)

Kehota lasta tai nuorta: “Kerro satu tai juttu!” Kirjoita sitten kertojan ikioma tarina juuri niin kuin hän sen sillä hetkellä kertoo. Kirjoita se sana sanalta muistiin kertojan nähden mitään muuttamatta tai korjaamatta.

Kun satu on valmis, lue se kertojalle, jotta hän voi korjata tai muuttaa sitä, mikäli itse haluaa. Hän päättää, millainen kertomus on. Kertomusta ei arvioida eikä arvostella. Kun kertoja antaa luvan, on tarina mukava lukea myös muulle lapsiryhmälle, vanhemmille tai toisille aikuisille.

Kirjaa myös kertojan nimi sekä päivämäärä, jolloin kertomus kerrottiin, sekä esimerkiksi kirjauspaikka. Erilliselle paperille voit kirjoittaa, miten tilanne alkoi, mitä sitten tapahtui sekä, mitä itse ajattelit ja tunsit tilanteessa.

Lapset haluavat usein piirtää kertomuksestaan kuvan. Joskus kertoja haluaa piirtää ensin ja kertoa vasta sitten. Saduille on hyvä varata oma kansio tai ripustaa ne näkyvälle paikalle seinälle. On mukavaa seurata, miten tarinat muuttuvat ja millaisia asioita kulloinkin tulee esiin.

Ohjeet sadutuksen aloittamiseen eri kielellä löytyvät tämän kirjan sivulta 60.

MANGON MAAILMAN MAINIOT

Sadutuksessa
- lapset ja nuoret välittävät ajatuksiaan
- aikuinen on kuuntelija
- tärkeää on kuunteleminen ja toisen asemaan asettuminen
- olennaista on vapaaehtoisuus ja säännöllisyys

Sadutus
- on keksitty ja sitä on kehitelty Suomessa
- on levinnyt Pohjoismaihin ja muualle maailmaan
- sopii kaikenikäisille
- kasvattaa itseluottamusta
- rohkaisee monipuoliseen ilmaisuun, muiden huomioimiseen ja aloitteellisuuteen

Saduttaa voi
- kahdestaan tai ryhmässä
- ystävien ja sisarusten kesken
- vanhempien ja lasten kesken
- opettajan tai ohjaajan kanssa
- eri kulttuureista tulevien kanssa
- vaikka koulussa, päivähoidossa, kerhossa tai kotona
- milloin ja missä tahansa: ulkona, sisällä, junassa, metsässä, majassa, luokassa

ROHKAISEMME LASTA ESITTÄMÄÄN AJATUKSIAAN

1. Lapsella on oikeus ilmaista vapaasti mielipiteensä. Tämä oikeus sisältää vapauden hakea, vastaanottaa ja levittää kaikenlaisia tietoja ja ajatuksia yli rajojen suullisessa, kirjallisessa, painetussa, taiteen tai missä tahansa muussa lapsen valitsemassa muodossa.

YK:n Lapsen oikeuksien sopimus
13. artikla

BANGLADESH, SAMBIA JA SUOMI: SADUTUSTA YLI KULTTUURIRAJOJEN

Sadut kertovat siitä yhteiskunnasta, jossa sadutettavat elävät. Ne ovat ikkunoita kulttuurisiin ilmiöihin, erilaisiin perinteisiin, käsityksiin hyvästä ja pahasta ja oikeudenmukaisuudesta.

Satujen juonirakenteita vievät eteenpäin erilaiset käyttäytymismallit ja ongelmanratkaisutavat, jotka heijastelevat sadutettavien ympäristöstään omaksumia ratkaisumalleja.

Sadutus antaa ainutlaatuisen mahdollisuuden perehtyä lasten ja nuorten arkeen ja elämään juuri sellaisena kuin he sen sillä hetkellä kokevat.

Seuraavassa tutustumme satuihin, joita ovat kertoneet bangladeshilaiset lapset Bangladeshissa, sambialaiset ja suomalaiset nuoret Sambiassa ja somalialaistaustaiset lapset Suomessa.

SADUTUKSEN JA KEHITYSYHTEISTYÖN MAHDOLLISUUDET

Bangladeshissa ja Sambiassa vuosina 2003-2004 toteutettujen sadutusten toivomme rohkaisevan kehitysyhteistyössä toimivia ammattilaisia ottamaan sadutuksen työvälineekseen. Sadutus on osallistava menetelmä, jonka avulla erityisesti lasten ja nuorten näkemykset nousevat keskiöön.

Säännöllinen sadutus rohkaisee niin nuoria kuin aikuisiakin tekemään ja kokemaan yhdessä. Tämä voi johtaa uusiin ideoihin, toimintatapoihin ja ratkaisuihin aikuisten ja lasten keskinäisissä suhteissa, ja pidemmällä aikavälillä mahdollisiin muutoksiin koko yhteisössä.

Sadutusta voi käyttää myös yhteisössä osattomassa asemassa olevien ryhmien tai yksilöiden kanssa. Esimerkiksi kyläyhteisön pienviljelijänaisten saduttaminen, katulasten tai aidsiin sairastuneiden saduttaminen on kunnioittava ja tasa-arvoon pohjaava tapa lähestyä näitä ryhmiä ja yksilöitä.

Verrattuna esimerkiksi perinteiseen haastattelu- tai keskusteluhetkeen, sadutus etenee täysin sadutettavien ehdoilla. Koska sadutettavia ei pakoteta vastaamaan esitettyihin kysymyksiin eikä puhumaan tietystä aiheesta, voivat he vapaasti kertoa asioista, jotka ovat päällimmäisenä heidän mielessään.

Sadutus antaa näin ollen niin sadutettavalle kuin saduttajalle näkemyksiä ja tietoa sadutettavien arjesta juuri sellaisena kuin se sillä hetkellä heille ilmenee. Tarina vapauttaa sadutettavan pohtimaan kertomustaan ja toimii tapana työstää arkista elämää.

SADUTUS JA KANSAINVÄLISYYSKASVATUS

”Yleisesti kansainvälisyyteen kasvamista voidaan ajatella prosessina, joka kehittää globalisoituvassa maailmassa tarvittavaa osaamista, vaikuttaa myönteisesti asenteisiin sekä johtaa vastuuntuntoiseen ja kestävän kehityksen huomioivaan toimintaan.” ***www.kansainvälisyyskasvatus.net***

Kansainvälisyyskasvatusta on kaikki sellainen toiminta, joka ohjaa maailmanlaajuiseen yhteisvastuuseen.

Kansainvälisyyskasvatuksen tavoitteena on, että hyväksymme toisten ihmisten erilaisuuden, tunnemme muiden kulttuurien toimintatapoja, ymmärrämme olevamme globaalisti riippuvaisia toisistamme ja kunnioitamme tasa-arvon ja ihmisarvon periaatteita.

Sadutuksen lähtökohdat ovat kansainvälisyyskasvatuksen kanssa yhteneväiset. Täten sadutus sopii työvälineeksi myös kansainvälisyyskasvattajille.

Julkaisussa esiteltävät sambialaisten ja suomalaisten nuorten lokakuussa 2004 Sambiassa kertomat sadut ovat mielenkiintoisia esimerkkejä kansainvälisyyskasvatuksesta.

Nuorten omat pohdinnat sadutuksesta kuvaavat hyvin sitä, miten sadutus lähentää nuoria tarkastelemaan toistensa tapoja elää, ajatella ja kokea.

SADUTUS JA MAAHANMUUTTAJAT

Sadutusmentelmää ovat käyttäneet paljon myös maahanmuuttajien parissa työskentelevät. Kokemukset ovat olleet rohkaisevia.

Kertominen ja kuunteleminen ovat lähtökohtia puhutun kielen omaksumiselle. Sadutusmenetelmä on luontainen tapa käyttää kieltä maahanmuuttajaopetuksessa. Tarinat rohkaisevat ja motivoivat sekä tarjoavat mahdollisuuksia kielen eri osa-alueiden harjoitteluun ja kulttuurikysymysten käsittelyyn.

Tässä julkaisussa luokanopettaja Salla Siukonen kirjoittaa kahdesta koulussa somalialaistaustaisten lasten kanssa tekemästään sadutusprojektista.

MANGON MAAILMAN MAINIOT

Sadutus toimii työvälineenä

- kehitysyhteistyöhankkeissa
- kansainvälisyyskasvatuksessa
- maahanmuuttajatyössä
- kriisityössä
- nuorisotyössä

BANGLADESH: SATUJA VEDEN JA VEHREYDEN MAASSA

Tiina-Maria Levamo

Keväällä 2003 Taksvärkki ry:n kanssa kehitysyhteistyöhanketta ja kansainvälisyyskasvatusprojektia toteuttava kumppanijärjestömme Uttaron Samaj Kallyan Samity (USKS) lähti kanssamme toteuttamaan ensimmäistä yhteistä sadutusprojektiamme.

USKS toimii Jhenidahin alueella Lounais-Bangladeshissa, jossa köyhyys ja lapsityövoiman hyväksikäyttö ovat osa arkipäivää. Kumppanimme toiminnan tavoitteena on entisten lapsityöläisten koulunkäynnin tukeminen sekä niukkuudesta kärsivien vähävaraisten perheiden auttaminen.

Sovimme, että sadutukseen osallistuu kahdeksan lasta. Neljä heistä oli tuolloin päässyt jo kouluun, mutta neljä oli vielä töissä. Tätä nykyä kaikki tässä julkaisussa satuja kertovat bangladeshilaiset lapset käyvät koulua.

Lapsityöläisten mukaan ottaminen sadutukseen oli meille tärkeä asia. Ajattelimme, että näille lapsille olisi merkityksellistä, että he saisivat työn vastapainoksi mahdollisuuden tulla kuulluiksi, aikaa ja tilaa olla lapsia. Toinen ajatuksemme oli, että lasten kertomien satujen välityksellä meille tarjoutuisi mahdollisuus paremmin ymmärtää lapsityöläisten kokemuksia.

Sadutusryhmäämme kuului USKS:ssa työskentelevä Pipasa Biswas, Tiina-Maria Levamo sekä tulkkimme Bina Nurzahan. Bangladeshissa puhutaan ja kirjoitetaan äidinkielenä bengalia. Pipasa Biswas toimi lasten satujen kirjurina.

Jotta sadutus olisi ollut mahdollisimman rauhallinen ja turvallinen kokemus, Pipasa Biswas kirjasi ja luki sadut lapsille bengaliksi, eikä tulkki kesken sadutuksen kääntänyt niitä englanniksi.

Kaikki sadut kerrottiin yhden päivän aikana hiljaisessa ja viihtyisässä huoneessa, jonne oli varattu mangomehua, piirrustuspaperia ja vahaliituja. Pyysimme, ettei meitä häirittäisi päivän aikana ja saimmekin olla rauhassa.

Aamupäivän vietimme lapsityöläisten kanssa. Iltapäivällä oli koululaisten vuoro. Molemmissa ryhmissä oli neljä lasta. Alkuun lapsia jännitti kovasti. Alkuun kerrottu yhteinen satu, johon myös suomalainen ystävä osallistui, laukaisi tilanteen.

Yhdessä kerrottu satu oli turvallinen tapa tutustua kaukaiseen vieraaseen, vierustovereihin ja satua kirjaavaan aikuiseen. Kun olin mukana yhteisissä saduissa, en ollut enää ulkopuolinen tarkkailija vaan minusta tuli ryhmän jäsen. Luottamus oli rakennettu.

A MAGICAL FLOWER
by Tiina-Maria Levamo,38, Nasima Khatoon,11, Nazmun Akter,9, and Nurul Islam,11.

Once upon a time there was a magical flower in the garden in the town of Jhenidah. The flower kept on growing and blooming; it kept on becoming more and more beautiful.

All the children of the town came to see the flower, and enjoyed its beauty. They thought, if this flower keeps on growing then this magical garden will become smaller and there will be no more space for them to sit.

Then they prayed to the Allah so that this flower does not grow any bigger and stays as beautiful as it is. Hence the flower stayed that way.

But one day someone picked the flower up. Then one man brought lots of magical roses and many flower plants grew, many parks were built.

TAIKAKUKKA
Tiina-Maria Levamo,38, Nasima Khatoon,11, Nazmun Akter,9, ja Nurul Islam,11.

Olipa kerran kukka, joka kasvoi ihmeiden puutarhassa Jhenidahin kaupungissa. Kukka kasvoi ja kukki, siitä tuli yhä kauniimpi.

Kaikki kaupungin lapset tulivat katsomaan kukkaa ja nauttimaan sen kauneudesta. Lapset pohtivat, että jos kukka vielä kasvaa kasvamistaan ihmeiden tarhasta tulee pienempi, eikä siellä ole enää lapsille tilaa istua.

Lapset rukoilivat Allahia, ettei kukka kasvaisi enää, vaan pysyisi yhtä kauniina. Niinpä kukka pysyi samanlaisena.

Mutta eräänä päivänä joku poimi kukan. Sitten eräs mies toi paljon taikaruusuja. Monet kukat kasvoivat ja monta puistoa rakennettiin.

Yhdessä kerrotun sadun jälkeen kuulimme tuotoksemme Pipasa Biswasin lukemana ja Bina Nurzahanin kääntämänä. Olimme haltioissamme. Varsinkin työtätekevien lasten ryhmässä innostus oli suuri ja lapsia piti hillitä, jotta he olisivat malttaneet odottaa ikioman sadun kerrontavuoroaan.
Hiljaisuuden ja hilpeyden aallot vuorottelivat, kun satu toisensa jälkeen kerrottiin muille. Sadutuksen jälkeen piirrettiin satuihin liittyviä piirustuksia. Piirtäessään lapset kurkkivat toistensa tuotoksia, ja sadun kuvittaminen ei välttämättä yhteisessä piirustustilanteessa ollut niin luontevaa kuin mitä olimme kuvitelleet.

Merkille pantavaa oli lapsityöläisten halu sadutuksen lomassa kertoa elämästään ja kokemuksistaan. Tilanne laukaisi keskusteluilmapiirin, jossa lapset rakensivat luottamusta läsnä oleviin aikuisiin.

Lisäksi lapset tuntuivat iloitsevan siitä, että aikuisilla oli aikaa kiinnittää heihin huomiota.

Jaoimme yhteisen kokemuksemme USKS:n järjestämässä päätösjuhlassa, jonne oli kutsuttu järjestön henkilökuntaa sekä lapsityöläisille perustettujen koulujen opettajia. Pipasa Biswas esitteli heille sadutusmenetelmän, ja luki muutamia satuja.

Bangladeshilaisten lasten saduissa korostuvat niin arkinen elämä kuin lapsille kerrotut perinteiset sadutkin. Arjen kokemuksiin liittyviin satuihin sisältyy haaveita paremmasta elämästä, kun taas perinteiset sadut avaavat kulttuurisen kerronnan perinnettä, niitä tarinoita, joita lapsille on kerrottu ja joita he ovat kuulleet kotona.

MANGON MAAILMAN MAINIOT

- sadutus luonnistuu parhaiten omalla kielellä
- sadutukseen kannattaa varata aikaa ja rauhallinen ympäristö
- satuihin voi piirtää tai maalata kuvia

KOULUTAMME JA ANNAMME MAHDOLLISUUDEN LEIKKIIN

Lapsella on oikeus saada koulutusta, jonka ainakin alkeisasteella tulee olla maksuton ja pakollinen. Koulutuksen on edistettävä lapsen yleissivistystä ja suotava jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus kehittää kykyjään, yksilöllistä arvostelukykyään sekä moraalista ja sosiaalista vastuuntuntoaan tullakseen hyödylliseksi yhteiskunnan jäseneksi.

Lapsen koulutuksesta ja ohjauksesta vastuussa olevien on johtavana periaatteenaan pidettävä lapsen parasta: ensisijaisesti tämä vastuu kuuluu vanhemmille.

Lapsella tulee olla riittävät mahdollisuudet leikkiin ja virkistykseen, jotka olisi ohjattava palvelemaan samoja päämääriä kuin koulutuskin. Yhteiskunnan ja viranomaisten tulee pyrkiä edistämään mahdollisuuksia tämän oikeuden nauttimiseen.

YK:n Lapsen oikeuksien julistus
7. periaate

ENTISTEN LAPSITYÖLÄISTEN SATUJA
STORIES BY FORMER CHILD LABOURERS

HUNGRY FAIRIES
by Salim Hossain

Salim is 13 years old. He is from the village of Pobhati of Jhenidah District. His father works as a carpenter. Earlier Salim helped his father in his work. At present he is in class three at Jhenuk Focal Center. His mother is a house wife. He has got three brothers and four sisters.

Once there was a very poor couple in a village.

One day the husband told the wife: "I couldn't give anything to you, you are a rich man's daughter, and you were born in a rich family, but I have nothing."

They decided to leave the village and went deep into a nearby forest.

Inside the forest they saw some fairies. The fairies were dancing and playing. After a while the fairies became very hungry. They wanted to eat something. So they came near to the couple and asked for some food.

The poor couple gave them four breads, all that they had for themselves. The fairies were very pleased by the couple's generosity.

They said: "Now what do you want from us? Whatever that you will ask you will get."

The couple asked for a pan and they received that.

Night fell by the time they were coming out of the forest. So they had to go to a friend's house close to the forest. The friend let them in but asked about the pan. The couple told him the story.

In the middle of the night when everyone was sleeping the friend stole that pan. The couple found out about it in the morning – a fairy told them what had happened. They were very sad.

The husband told his friend: "You have betrayed us!"

Then they left the house and went back to their own house. But the fairies soon brought them more wealth and they became very rich.

NÄLKÄISET KEIJUT
Salim Hossain

Salim on 13-vuotias poika. Hän on kotoisin Jhenidahin alueelta Pobhatin kylästä. Hänen isänsä työskentelee puuseppänä. Aiemmin Salim auttoi isäänsä. Tätä nykyä Salim käy kolmatta luokkaa Jhenukin alueen koulussa. Hänen äitinsä on kotirouva. Salimilla on kolme veljeä ja neljä siskoa.

Kerran kylällä asui hyvin köyhä pariskunta.

Eräänä päivänä aviomies kertoi vaimolle: "En voinut antaa sinulle mitään, olet rikkaan miehen tytär, synnyit rikkaaseen perheeseen, mutta minulla ei ole mitään."

He päättivät lähteä kylästä ja menivät syvälle läheiseen metsään.

Metsässä he näkivät keijukaisia. Keijukaiset tanssivat ja leikkivät. Vähän ajan päästä keijukaiset tulivat hyvin nälkäisiksi. He tahtoivat syödä jotain. Niinpä keijukaiset tulivat pariskunnan luokse ja pyysivät ruokaa.

Köyhä pariskunta antoi heille neljä leipää, siinä oli kaikki ruoka, mitä heillä oli. Pariskunnan anteliaisuus miellytti keijukaisia kovasti.

Keijukaiset sanoivat: "Mitä tahdotte meiltä? Saatte mitä tahdotte."

Pariskunta pyysi paistinpannua ja sai sen.

Yö saapui sillä aikaa, kun he etsivät tietä ulos metsästä. Niinpä heidän täytyi mennä ystävän talolle metsän laidalle. Ystävä päästi heidät sisään, mutta ihmetteli paistinpannua. Pariskunta kertoi hänelle tarinansa.

Keskellä yötä, kun kaikki nukkuivat, ystävä varasti paistinpannun. Pariskunta huomasi sen aamulla, kun keijukainen kertoi heille, mitä oli tapahtunut. He tulivat hyvin surullisiksi.

Aviomies sanoi ystävälle: "Olet pettänyt meidät!"

Sitten he lähtivät talosta ja menivät takaisin omaan taloonsa. Mutta keijukaiset toivat heille pian lisää vaurautta ja heistä tuli hyvin rikkaita.

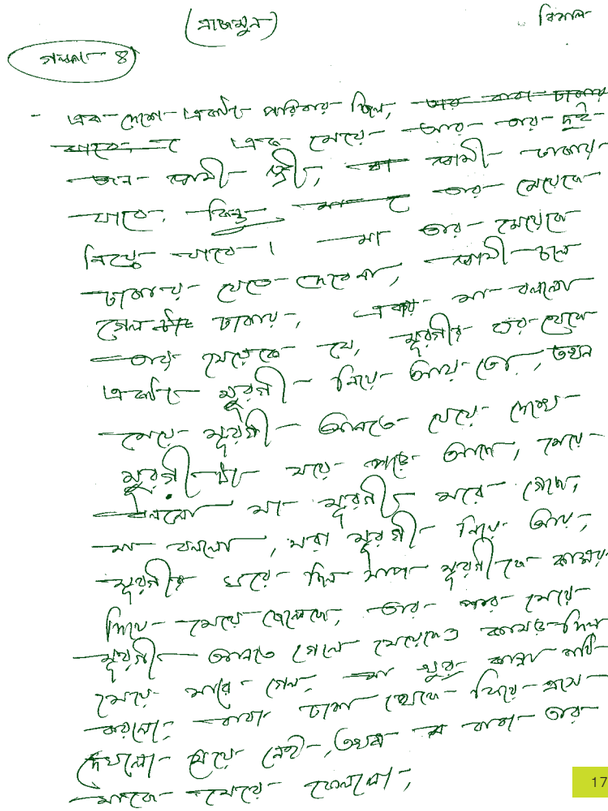

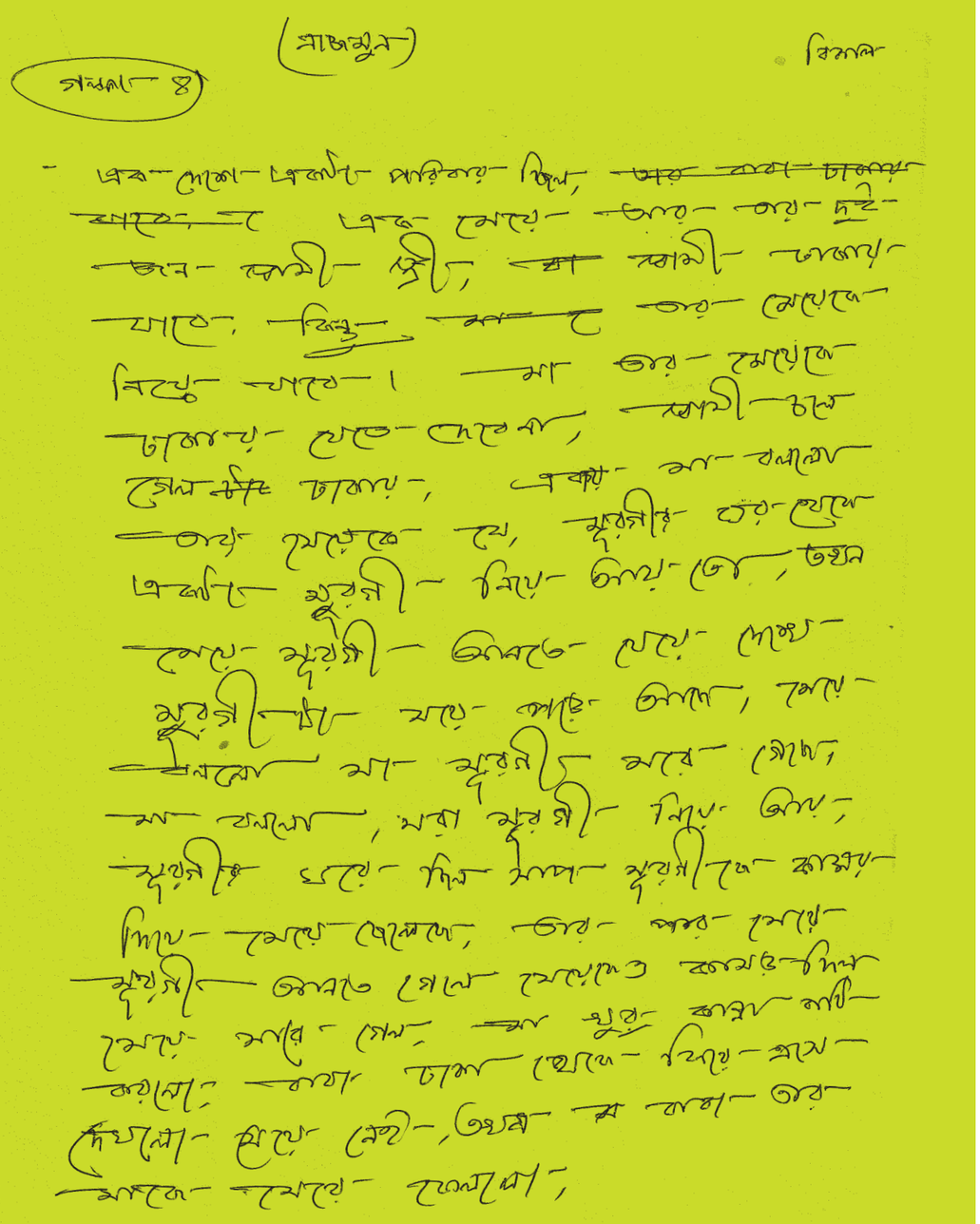

A SNAKE
by Nazmun Akter

Nazmun Akter is nine years old. She lives in the village of Kumra Baria. Earlier Nazmun worked in different types of household activities. Now she is in class three at Usha Focal Center.

There was a family of three in a countryside: the parents and their only daughter. The father was going to the Dhaka city and he wanted his daughter to come with him. The mother wouldn't let the daughter to go to the city so the father had to go alone.

After the father left, the mother told the daughter: "Fetch me a chicken from the cage." Then the daughter went to the cage for the chicken but found it dead. She came back to the mother and told her that the chicken is dead. Then the mother asked the daughter to bring that dead chicken to her.

There was a snake in that cage which had bitten the chicken to death. When the daughter went inside the cage to fetch the dead chicken the snake also bit her to death. The mother cried a lot. When the father returned home and found out about his daughter's death he also killed the mother.

KÄÄRME
Nazmun Akter

Nazmum Akter on 9-vuotias tyttö. Hän asuu Kumra Barian kylässä. Aiemmin Nazmun teki työkseen erilaisia kotitaloustöitä. Nyt hän on kolmannella luokalla Ushan alueen koulussa.

Asuipa kerran maaseudulla kolmen hengen perhe: vanhemmat ja heidän ainoa tyttärensä. Isä oli lähdössä Dhakan kaupunkiin ja hän tahtoi ottaa tyttärensä mukaan. Äiti ei halunnut päästää tytärtään kaupunkiin, joten isän täytyi mennä yksin.

Kun isä oli lähtenyt, äiti sanoi tyttärelle: "Hae minulle kana häkistä." Sitten tytär meni hakemaan kanaa häkistä, mutta löysi sen kuolleena. Hän tuli takaisin äidin luokse ja kertoi hänelle, että kana on kuollut. Sitten äiti pyysi tytärtä tuomaan kuolleen kanan hänelle.

Häkissä oli käärme, joka oli purrut kanan kuoliaaksi. Kun tytär meni hakemaan kuollutta kanaa häkistä, puri käärme myös hänet kuoliaaksi. Äiti itki paljon. Kun isä palasi kotiin, hän kuuli tyttärensä kuolemasta ja tappoi myös äidin.

A TUNTUNI-BIRD BUILDS A NEST
by Nasima Khatoon

Nasima Khatoon is 11 years old. She is from the village of Venna Tola. Her father is a share cropper. Earlier Nasima worked as a maid servant in a upper class family. As of now she reads in class four at Aronno Focal Center. There are seven members in her family.

A Tuntuni bird was building a nest in the egg-plant tree. Suddenly a needle of that tree penetrates into the bird's nose.

Tuntuni immediately went to the rat: "Please pull that needle from my nose." The rat said: "No, I cannot."

Then the bird went to the blacksmith and said: "O dear blacksmith, please pull that needle from my nose!" And then the blacksmith pulled the egg-plant needle from Tuntuni's nose.

TUNTUNI-LINTU RAKENTAA PESÄÄ
Nasima Khatoon

Nasima Khatoon on 11-vuotias. Tyttö on kotoisin Venna Tolan kylästä. Hänen isänsä on vuokratilallinen. Aiemmin Nasima työskenteli kotiapulaisena varakkaassa perheessä. Nyt Nasima on neljännellä luokalla Aronnon alueen koulussa. Hänen perheeseensä kuuluu seitsemän henkeä.

Tuntuni-lintu rakensi pesää munakoisopuuhun. Yhtäkkiä tuon puun piikki työntyi linnun nokkaan.

Tuntuni meni heti rotan luokse: "Ole hyvä ja vedä piikki nokastani." Rotta sanoi: "Ei, en voi!"

Sitten lintu meni sepän luokse ja sanoi: "Oi rakas seppä, ole hyvä ja vedä piikki pois nokastani!" Ja sitten seppä veti piikin pois tuntunin nokasta.

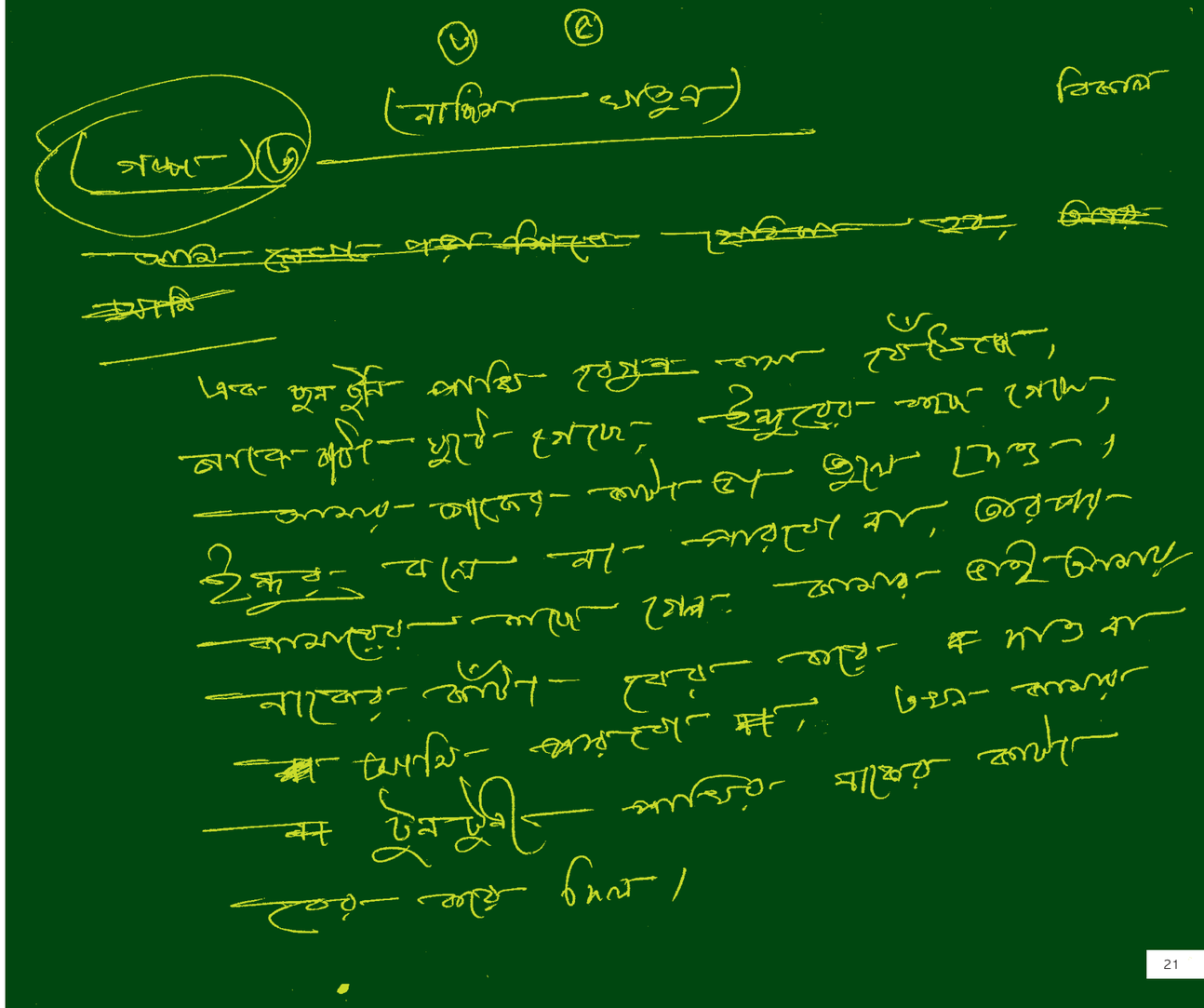

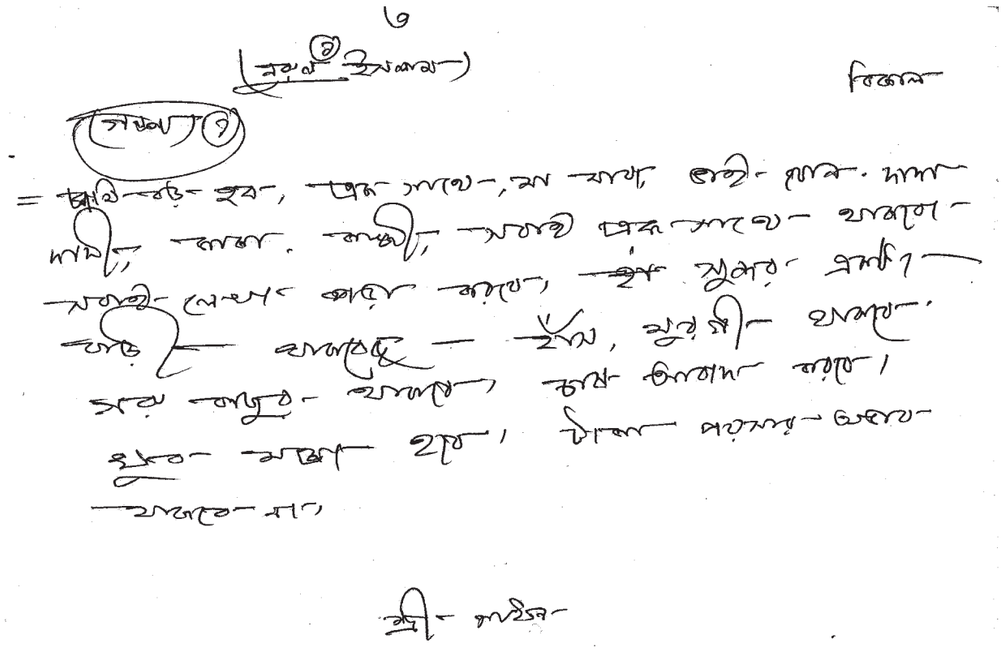

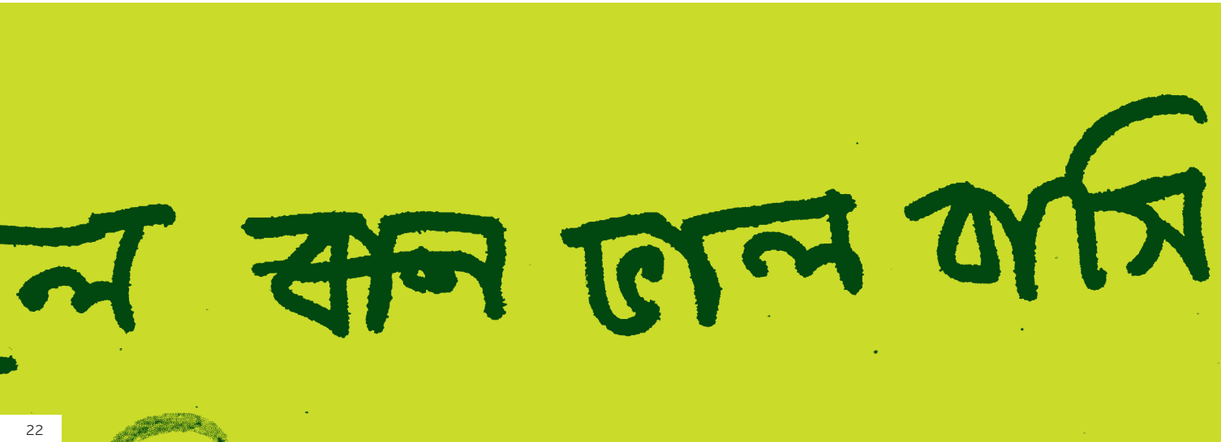

A HAPPY FAMILY
by Nurul Islam

Nurul Islam is a 11 years old boy. His father pulls a traditional manual three wheeler van. Earlier he was also pulling a van. Today Nurul reads in class three at Usha Focal Center. There are six members in his family.

When I will be big I will stay with my parents, siblings, grandparents, uncles and aunties. We all will stay together. Everybody will study.

We will have a nice house to live in. There we will have chicken, ducks, cows and calves. We will cultivate. It will be a lot of fun. There will be no lack of money.

ONNELLINEN PERHE
Nurul Islam

Nurul Islam on 11-vuotias poika. Hänen isänsä kuljettaa työkseen perinteistä bangladeshilaista kolmipyöräistä kärryä. Aiemmin myös Nurul kiskoi lasteja kärryllä. Nykyään Nurul käy kolmatta luokkaa Ushan alueen koulussa. Hänen perheessään on kuusi jäsentä.

Kun minusta tulee iso, elän yhdessä vanhempieni, sisarusteni, isovanhempieni, setieni ja tätieni kanssa. Pysymme kaikki yhdessä. Kaikki opiskelevat.

Me asumme kauniissa talossa. Siellä meillä on kanoja, ankkoja, lehmiä ja vasikoita. Me viljelemme maata. Siitä tulee hauskaa. Meillä ei ole rahapulaa.

LAPSITYÖLÄISTEN KERTOMIA SATUJA*
STORIES TOLD BY CHILD LABOURERS

A SAD GIRL

by Sri Shadhan Karmokar,13, Shirina Doly, Firoza Doly,10, and Tuhin Mistri,12.

Once upon a time there was a girl in Bangladesh. She was very pretty. She used to live in a beautiful house. She had her parents and grandparents.

She had friends and they used to have a lot of fun. They used to play with the dolls. Then one friend died. They got separated.

Then that girl left for another town with her parents. There she got admitted to a new school, and grew older.

One day she remembered those friends from the childhood and went back to the village to meet those friends of her. There she saw that one of the friends had grown into an alcoholic, one as a thief, one became a drug addict, one was a rickshaw puller, and the others were only roaming around.

She became very sad and left for her parents. She told her parents that her friends had changed and she was deeply distressed.

SURULLINEN TYTTÖ

Sri Shadhan Karmokar,13, Shirina Doly, Firoza Doly,10, ja Tuhin Mistri,12.

Olipa kerran bangladeshilainen tyttö. Hän oli hyvin kaunis. Hän asui kauniissa talossa. Hänellä oli vanhemmat ja isovanhemmat.

Tytöllä oli ystäviä ja heillä oli hauskaa. He leikkivät usein nukeilla. Sitten yksi ystävä kuoli. He joutuivat erilleen.

Tyttö lähti toiseen kaupunkiin vanhempiensa kanssa. Hän pääsi uuteen kouluun ja varttui.

Eräänä päivänä hän muisti vanhat lapsuudenystävänsä ja meni takaisin kylään tapaamaan kavereitaan. Kylässä hän näki, että yhdestä ystävästä oli tullut alkoholisti, toisesta varas, kolmannesta narkomaani. Yksi oli riksakuski ja loput vain maleksivat ympäriinsä.

Tyttö tuli hyvin surulliseksi ja lähti vanhempiensa luokse. Hän kertoi vanhemmilleen ystäviensä muuttuneen ja olevansa syvästi järkyttynyt.

** Lapset olivat vielä sadutushetkellä keväällä 2003 raskaissa töissä. Nykyään he kaikki käyvät Taksvärkki ry:n kumppanijärjestön USKS:n tukemana koulua. Heidän perheensä ovat saaneet mahdollisuuden taloutensa kohentamiseen muun muassa pienluottojen turvin.*

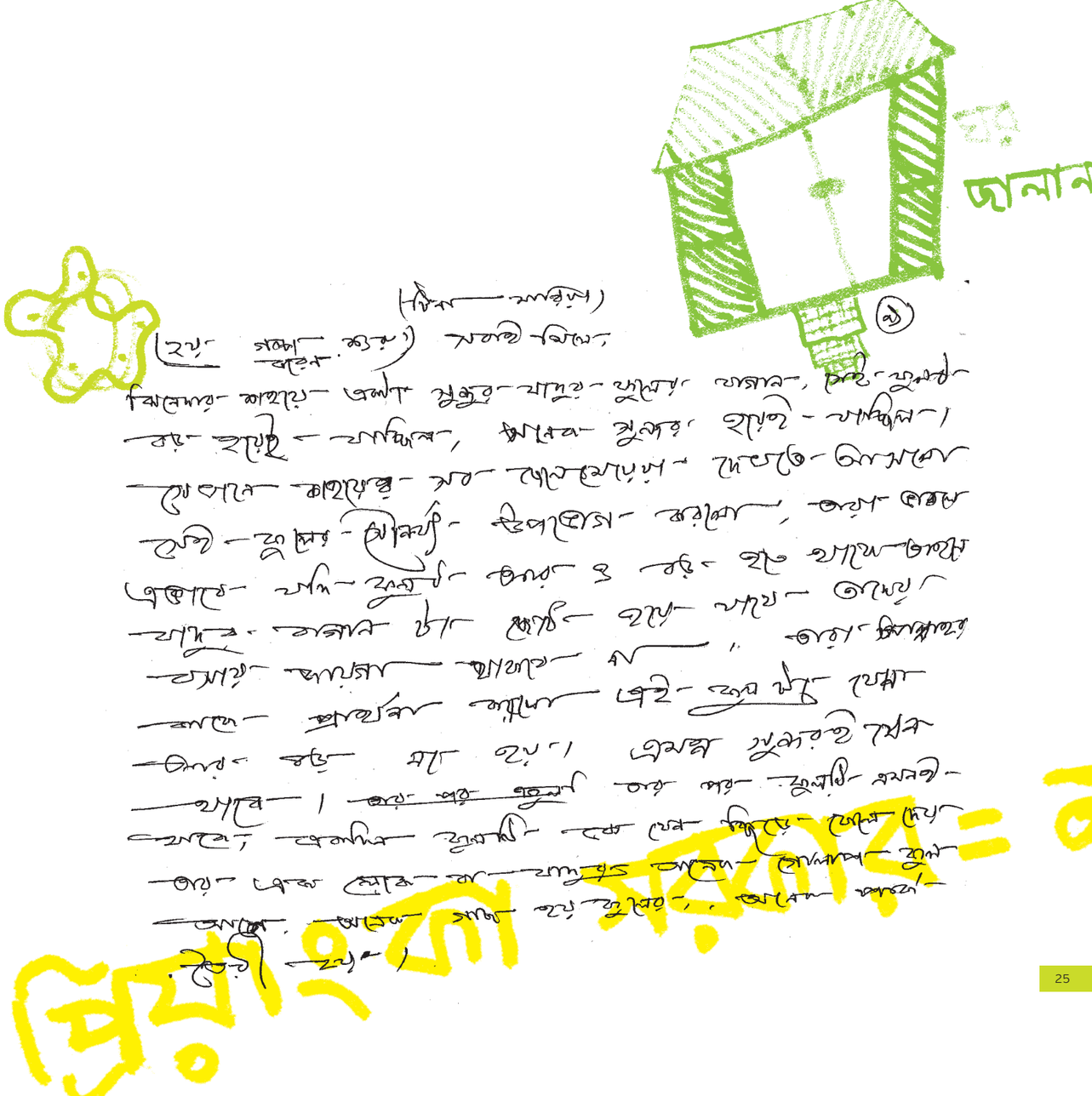

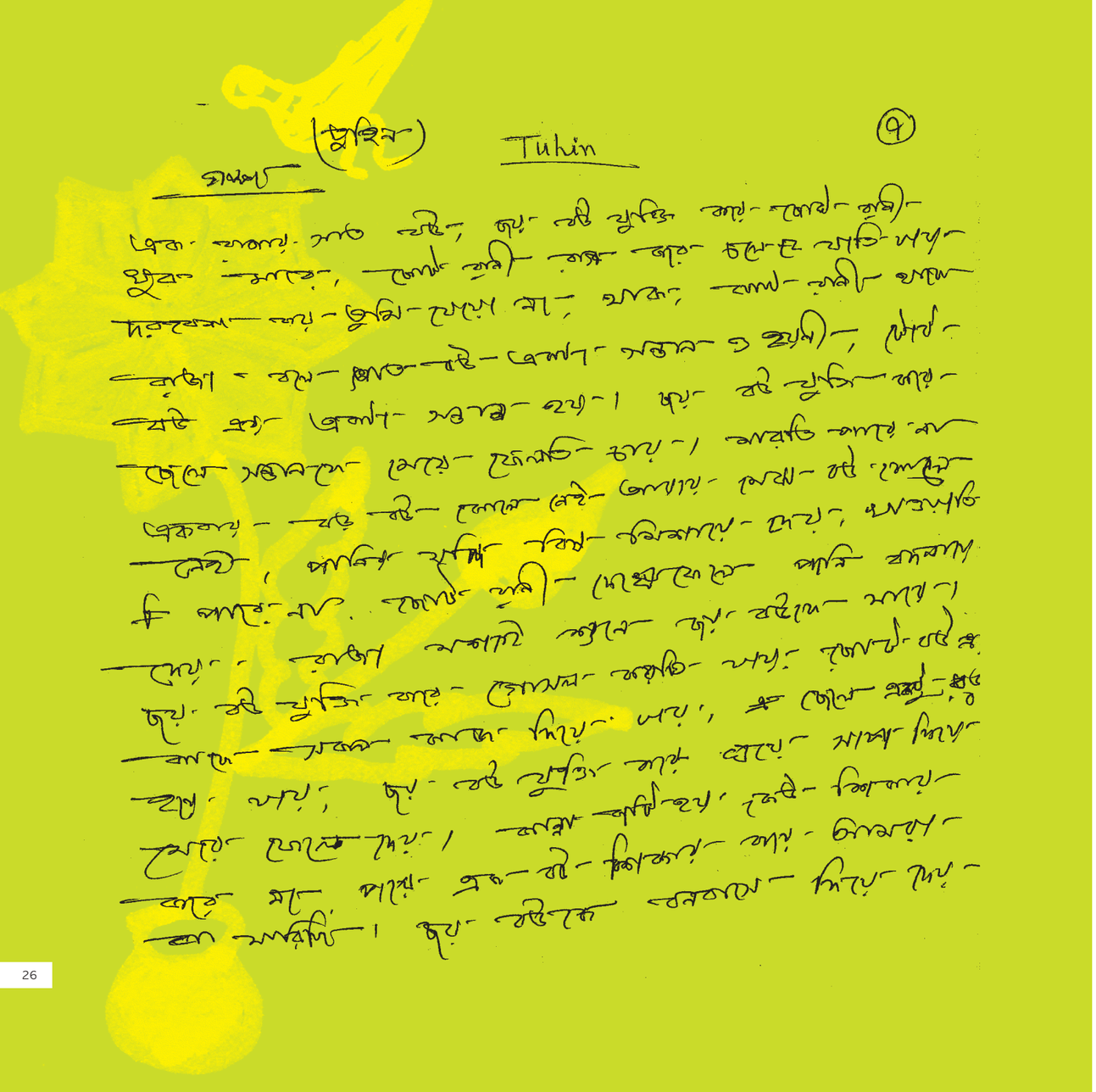

(তুহিন) Tuhin ⑦

SEVEN QUEENS
by Tuhin Mistri

Tuhin is 12 years old. His father is a carpenter. Earlier he helped his father in his work. His mother is a housewife. He is from the village of Kanchan Nagar. There are six in his family. Tuhin is at class four at Jhinuk Focal Center.

One king had seven wives. Six wives conspired against the seventh one and bit her severely. The seventh queen got infuriated and wanted to leave. Then a holy man told her: "You, do not leave, stay." The queen stayed.

The king said: "I have seven wives but no children." The seventh then gave birth to a child. The six again conspired and wanted to kill the baby boy. But they could not kill him.

Once the first queen took him to her lap, then the second took him to her lap. They mixed poison in the drinking water, but could not make him to drink. The seventh noticed what they were doing and she changed the water. The king heard all about it and bit his six wives.

Again the six conspired and went for a bath. They all left the household responsibilities to the seventh. The boy grew a little bit. Then all the six left a snake inside his room and the boy got killed.

Everyone shed tears, no one admitted. Then one of the wives admitted: "We killed him." The six queens were sent to exile in the jungle.

SEITSEMÄN KUNINGATARTA
Tuhin Mistri

Tuhin on 12-vuotias nuori mies. Hänen isänsä on puuseppä. Aiemmin Tuhin auttoi isäänsä. Hänen äitinsä on kotirouva. Tuhin on kotoisin Kanchan Nagarin kylästä. Hänen perheessään on kuusi jäsentä. Nykyään Tuhin on neljännellä luokalla Jhinukin alueen koulussa.

Eräällä kuninkaalla oli seitsemän vaimoa. Kuusi vaimoa juonitteli seitsemättä vastaan, ja he purivat häntä pahasti. Seitsemäs kuningatar raivostui ja tahtoi lähteä. Sitten pyhä mies sanoi hänelle: ”Älä mene, pysy täällä.” Kuningatar jäi.

Kuningas sanoi: ”Minulla on seitsemän vaimoa, mutta ei lapsia.” Sitten seitsemäs kuningatar synnytti lapsen. Kuusi vaimoa juonitteli taas häntä vastaan, he tahtoivat tappaa lapsen. Mutta he eivät voineet tappaa häntä.

Kerran ensimmäinen kuningatar otti lapsen syliinsä, sitten toinen otti hänet syliinsä. He sekoittivat myrkkyä juomaveteen, mutta eivät saaneet lasta juomaan. Seitsemäs huomasi, mitä he olivat tekemässä ja vaihtoi veden. Kuningas kuuli tapahtuneesta ja puri kaikkia kuutta vaimoaan.

Vaimot juonittelivat taas ja menivät kylpyyn. He jättivät kotityöt seitsemännelle kuningattarelle. Poika varttui hieman. Sitten kuusi kuningatarta jättivät käärmeen hänen huoneeseensa ja poika kuoli.

Kaikki itkivät, mutta kukaan ei tunnustanut syyllisyyttään. Sitten eräs vaimoista tunnusti: ”Me tapoimme hänet.” Kuusi kuningatarta karkotettiin viidakkoon.

A VULTURE AND A RICH NEPHEW
by Firoza Doly

Firoza Doly is 10 years old. She is from the village Hatgopalpur. Her father is a manual three wheeler van driver and her mother works as a maid. Earlier Firoza worked as a maid servant for a family which lives in Jhenidah town. She has got six members in her family. Now she reads in class three at Aronno Focal Center.

An uncle and a nephew plough the land. The nephew had two buffalos so the uncle asked the nephew to give him the buffalos to plough his land. He got the buffalos. Then he started to use the buffalos so much that they died. Then the nephew ran after the uncle with a chopper.

A vulture heard all the noises that they were making. It asked the nephew: "Let me eat the buffalos. If you allow then I will arrange a marriage for you with a good girl." The nephew agreed and the vulture flew him to a different village and dropped him to a house of that village.

In that house there were two girls. The boy married both of the girls. Then he became very rich. The first wife sang a song on her way home; the second wife made fun on her way home. The landlord saw them. One of the landlords clients told him: "O lord! They have grown wealthier than you."

Then the landlord ordered the client: "Bring me the bones of my grandparents from these two holes." When the client entered into the holes, the landlord sealed the entrances.

KORPPIKOTKA JA RIKAS VELJENPOIKA
Firoza Doly

Firoza on 10-vuotias tyttö. Hän asuu Hatgopalpurin kylässä. Hänen isänsä kuljettaa kolmipyöräistä kulkuneuvoa ja hänen äitinsä työskentelee kotiapulaisena. Aiemmin Firoza työskenteli kotiapulaisena Jhenidahin kaupungissa asuvassa perheessä. Firozan perheeseen kuuluu kuusi henkeä. Firoza käy kolmatta luokkaa Aronnon koulutuskeskuksessa.

Setä ja veljenpoika kuokkivat maata. Veljenpojalla oli kaksi puhvelia, joten setä pyysi veljenpoikaa antamaan puhvelit maan kuokkimista varten. Hän sai puhvelit. Setä käytti puhveleita niin paljon, että ne kuolivat. Veljenpoika juoksi sedän perään veitsen kanssa.

Korppikotka kuuli heidän pitävän meteliä. Se kysyi veljenpojalta: ”Anna minun syödä puhvelit. Jos suostut, järjestän sinut naimisiin hyvän tytön kanssa.” Veljenpoika suostui sopimukseen ja korppikotka kantoi hänet toiseen kylään ja tipautti hänet yhteen kylän taloista.

Talossa oli kaksi tyttöä. Poika meni naimisiin molempien kanssa. Hänestä tuli hyvin rikas.

Kotimatkalla ensimmäinen vaimo lauloi laulun, toinen vaimo taas hauskuutti. Maanomistaja näki heidät. Yksi maanomistajan vuokralaisista sanoi hänelle: ”Oi herra! Heistä on tullut sinua rikkaampia.”

Maanomistaja sanoi vuokralaiselleen: ”Tuo minulle isovanhempieni luut kolosta.” Kun vuokralainen meni koloon, maanomistaja tukki kolon sisäänkäynnin.

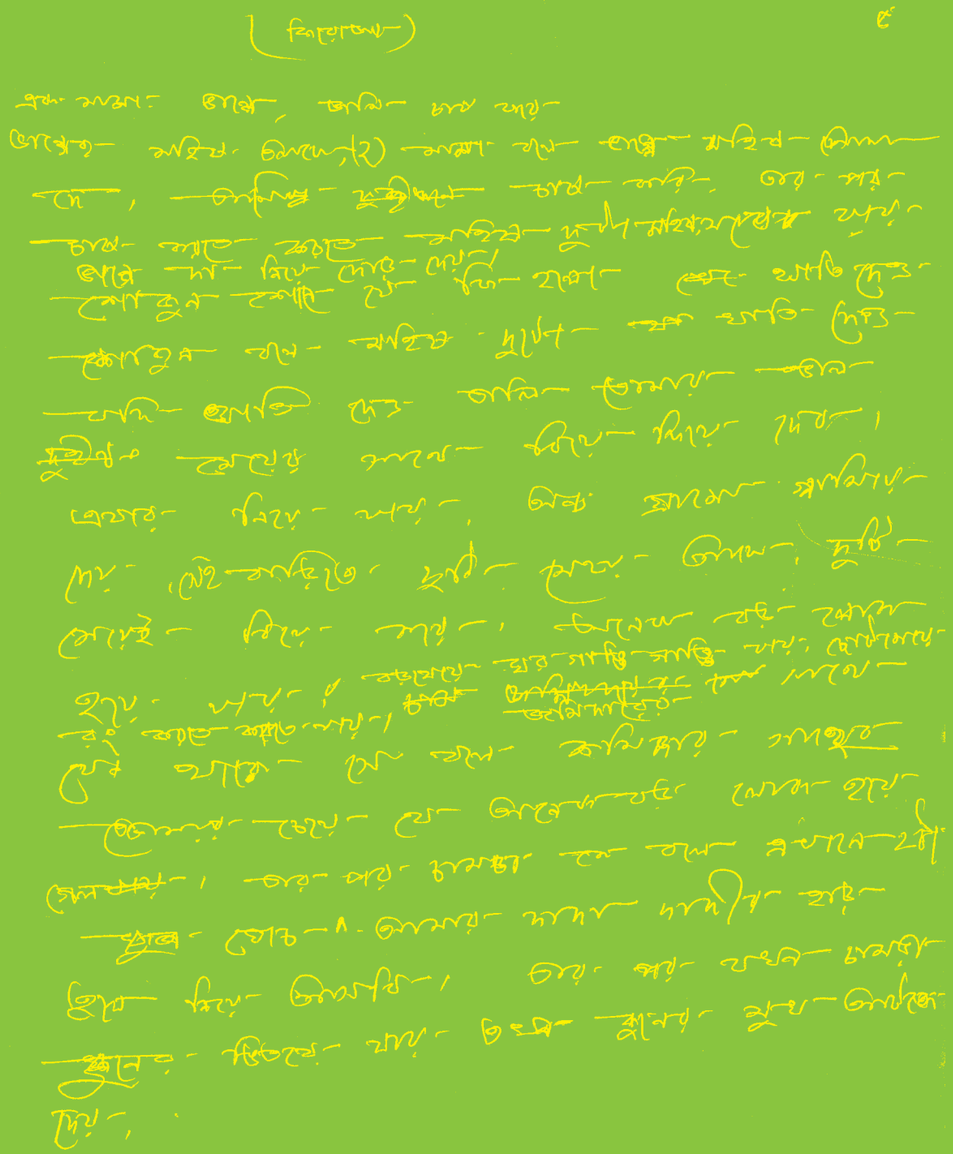

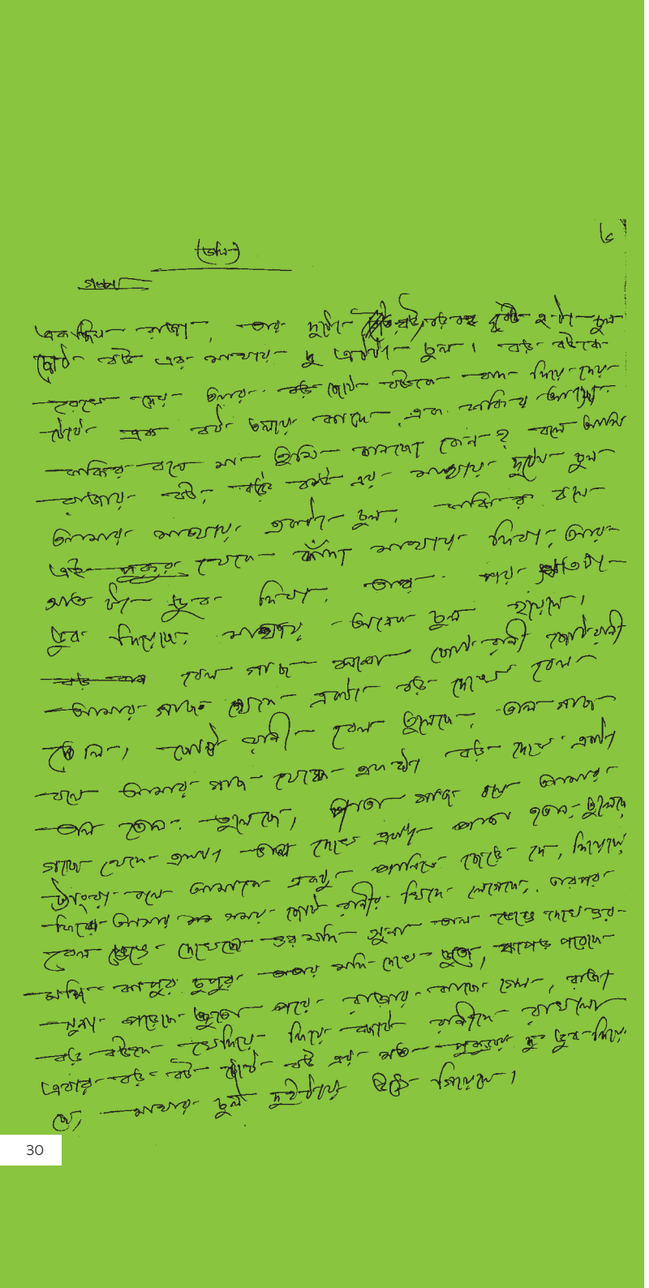

THE TWO WIVES OF A KING
by Shirina Doly

There was a king. He had two wives. The first wife had two hairs, the second wife had only one. So the king kept the first wife and threw out the second wife.

The second wife with a heavy heart left the palace and arrived under a Banyan tree. Under the large tree there came a Fakir.

The Fakir asked: "My dear, why are you weeping?"

The second wife said: "I used to be a queen but now not anymore. The king has thrown me out of the palace, because the first queen has two hairs and I have only one."

The Fakir said: "Take some mud from this pond and apply that on your scalp, after that dive seven times deep into the water."

She did what the Fakir had told her to do and was very happy to find her scalp full of dark and long hair. Now with a very happy heart she started to walk towards the palace.

On the way the Bell tree told: "Small queen! Small queen! Pluck a large Bell fruit from me."

She plucked.

The Tal tree told: "O queen! Pluck a large Tal fruit from me."

She plucked.

The Pata tree said: "O queen! Take a beautiful and a large leaf from me.

She took.

The Tengra fish said: "Dear queen please let me free in the water!"

She let the fish free in the water.

On her way back to the palace she felt very hungry. So, she broke the Bell fruit to eat, but she found that the fruit is full of gold jewelries. She broke the Tal fruit to eat but found it is full of beautiful dresses. Inside the leaf she found shoes.

Now she wore all these and arrived in front of the king. This time the king threw out the first queen and kept the second one.

Disappointed first queen heard the stories of the second queen so she decided to do something about it. She went down to the pond and dived deep into the water but in her case she only managed to loose both of her only hairs.

KUNINKAAN KAKSI VAIMOA
Shirina Doly

Olipa kerran kuningas. Hänellä oli kaksi vaimoa. Ensimmäisellä vaimolla oli kaksi hiusta, toisella vain yksi. Niinpä kuningas piti ensimmäisen vaimon ja karkotti toisen vaimon.

Toinen vaimo lähti synkkänä palatsista ja saapui banyanpuun alle. Suuren puun alle saapui fakiiri.

Fakiiri kysyi: ”Kultaseni, miksi itket?”

Toinen vaimo sanoi: ”Olin ennen kuningatar, mutta en ole enää. Kuningas heitti minut ulos palatsista, koska ensimmäisellä vaimolla on kaksi hiusta ja minulla on vain yksi.”

Fakiiri sanoi: ”Ota savea tästä lähteestä ja hiero sitä päänahkaasi, sukella sen jälkeen seitsemän kertaa syvälle veteen.”

Hän teki niin kuin fakiiri oli käskenyt hänen tehdä ja tuli hyvin onnelliseksi huomatessaan, että hänen päänahkansa oli nyt täynnä tummia ja pitkiä hiuksia.

Sydän onnesta pakahtumaisillaan hän aloitti matkansa kohti palatsia.

Matkalla bellpuu kertoi: ”Pikku kuningatar! Pikku kuningatar! Poimi suuri bellhedelmä minusta!”

Hän poimi.

Talpuu kertoi: ”Oi kuningatar! Poimi suuri talhedelmä minusta!”

Hän poimi.

Patapuu sanoi: ”Oi kuningatar! Ota kaunis ja suuri lehti minusta!”

Hän otti.

Tengrakala sanoi: ”Kiltti kuningatar, laske minut vapaaksi veteen!”

Hän vapautti kalan veteen.

Matkalla takaisin palatsiin hän tunsi itsensä hyvin nälkäiseksi. Niinpä hän rikkoi bellhedelmän syödäkseen sen, mutta huomasi, että hedelmä oli täynnä kultaisia koruja. Hän rikkoi talhedelmän syödäkseen sen, mutta hedelmä oli täynnä kauniita pukuja. Lehden sisältä hän löysi kengät.

Nyt hän laittoi nämä kaikki päälleen ja saapui kuninkaan eteen. Tällä kertaa kuningas karkoitti ensimmäisen kuningattaren ja piti toisen.

Pettynyt ensimmäinen kuningatar kuuli toisen kuningattaren tarinat, ja hän päätti tehdä asialle jotain. Hän meni alas lähteelle ja sukelsi syvälle veteen, mutta onnistuikin menettämään molemmat ainokaiset hiuksensa.

MONEY FOR EDUCATION
by Sri Shadhan Karmokar

Sri Shadhan Karmokar is 13 years old. His father works in the field as a day labourer. His mother is a house wife. Shadhan has five sisters and a one brother. They live in the village of Vennatola.

The year 2004 was a hard year for the family. It was hard for them to manage food for the eight members of the family.

During the flood Shadhan had to work hard in a shop. Food distributed by USKS saved their lives. At the moment Shadhan reads in class three at Aronno Focal Center. He has a great interest for study.

I will get an education and later will get a job and will earn money. Then I will establish a school in the village. There poor children of the village or the hamlet will get education.

Then they would not have to work in a garage, like I do. And they will not miss out of education due to a lack of money.

RAHAA KOULUTUKSEEN
Sri Shadhan Karmokar

Sri Shadhan Karmokar on 13-vuotias. Pojan isä työskentelee pelloilla päivätyöläisenä. Hänen äitinsä on kotirouva. Shadhanilla on viisi siskoa ja yksi veli. He asuvat Vennatolan kylässä.

Vuosi 2004 oli perheelle raskas. Kahdeksan hengen perheellä oli vaikeuksia saada ruokaa.

Kovien monsuunin aiheuttamien tulvien takia Shadhanin täytyi tehdä raskaita työpäiviä kaupassa. USKS-järjestön ruoka-apu pelasti perheen. Nykyään Shadhan käy kolmatta luokkaa Aronnon alueen koulussa. Hän on hyvin innostunut oppimaan uusia asioita.

Hankin koulutuksen ja myöhemmin ammatin ja ansaitsen rahaa. Sitten perustan kylään koulun. Kylän lapset saavat siellä koulutuksen.

Sitten heidän ei tarvitse tehdä töitä nyrkkipajassa*, kuten minun nyt täytyy. He eivät jää vaille koulutusta rahan puutteen takia.

** nyrkkipaja on Bangladeshissa tyypillisesti paikallinen pienyritys, jossa teetetään lapsityövoimalla esimerkiksi metalli-, puu-, tekstiili- tai leipomotyötä*

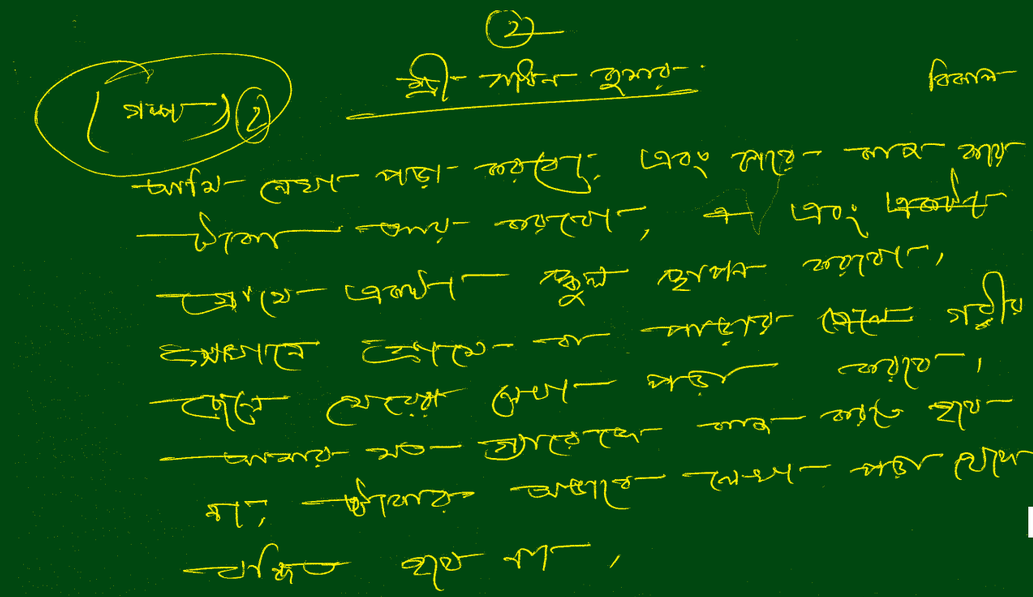

KASVATAMME KANSOJEN VÄLISEEN YSTÄVYYTEEN

Lasta tulee suojella sellaisilta toiminnoilta, jotka saattavat kasvattaa hänessä taipumuksia rodulliseen, uskonnolliseen tai muunlaiseen syrjintään. Häntä on kasvatettava ymmärtämykseen, suvaitsevaisuuteen, kansojen välisen ystävyyden, rauhan ja yleismaailmallisen veljeyden hengessä sekä täysin tietäen, että hänen tarmonsa ja kykynsä olisi saatettava palvelemaan hänen lähimmäisiään.

YK:n Lapsen oikeuksien julistus
10. periaate

SAMBIA: TARINOINTIA JA MANGOMEHUA

Tiina-Maria Levamo

Lukuvuonna 1998-1999 järjestettiin Taksvärkkikeräys sambialaisten tukemiseksi. Suomalaisten nuorten keräämillä varoilla edistettiin vuosina 1999-2002 aidsin takia vanhempansa menettäneiden nuorten toimeentulomahdollisuuksia ja koulunkäyntiä sekä tehtiin aidsiin liittyvää valistus- ja sosiaalityötä. Yksi sambialaisista kumppanijärjestöistä oli Kitwen kaupungissa sijaitseva Children in Distress (CINDI).

CINDI-Kitwestä tuli kehitysyhteistyöhankkeen päätyttyä Taksvärkki ry:n kansainvälisyyskasvatusprojektin kumppanijärjestö. Kumppanuus alkoi Euroopan unionin ja Suomen ulkoasiainministeriön tuella vuonna 2002 ja päättyi 2004.

Kansainvälisyyskasvatusprojektin yhtenä tavoitteena oli saattaa Taksvärkkikeräyksiin osallistuneita suomalaisia ja Taksvärkkivaroin apua saaneita sambialaisia nuoria yhteen, jotta molemmat osapuolet voisivat vaihtaa kokemuksia ja oppia toisiltaan.

Lokakuussa 2004 kahdeksan oppilasta ja kaksi opettajaa Kallaveden lukiosta Kuopiosta matkasivat Sambiaan opintomatkalle tapaamaan sambialaisia nuoria. Suomalaiset ja sambialaiset viettivät kolme päivää yhdessä Kitwen kaupungissa Pohjois-Sambiassa.

Aiemmin vuonna 2002 ryhmä sambialaisia nuoria oli vieraillut suomalaisissa kouluissa ja tutustunut suomalaiseen kulttuuriin ja kouluihin. Nämä samaiset nuoret ottivat lokakuussa 2004 suomalaiset nuoret vastaan kotikaupungissaan Kitwessä.

Yhdessä he keskustelivat nuoria maailmanlaajuisesti koskettavista aiheista ja järjestivät kaupungissa nuorten oikeuksiin liittyvän esityksen Youth against AIDS and Drugs for a Better World.

Tämän matkan aikana syntyi myös satuja. Kolme sambialaista ja kaksi suomalaista 16-21 -vuotiasta nuorta viettivät hetken yhdessä tarinoita kertoen.

Koska aikaa sadutukselle oli rajatusti ja pitkän päivän päätteeksi kaikki olivat uupuneita, sovittiin, että tehdään vain yhdessä kerrottavia kimppasatuja. Tämä ratkaisu oli turvallinen myös siksi, että nuoret hieman jännittivät uutta tilannetta.

Illan aikana kerrottiin kolme satua englannin kielellä, joka ei ole nuorten äidinkieli. Näin ollen nuorten lähtöasemat olivat melko tasa-arvoiset, vaikkakin sambialaiset ovat hieman tottuneempia käyttämään englantia, koska se on maan virallinen kieli.

Nuorten valitsema ensimmäisen sadun teema oli päättäväisyys. Sadun aikana oli mielenkiintoista huomata, kuinka suomalaiset ja sambialaiset nuoret veivät satua oman arkikokemuksensa ja kulttuuripiirinsä suuntaan. Tarinaa myötäilivät hihitys ja yllättyneet huokailut.

Sambialaiset nuoret halusivat tehdä sadusta opettavaisen ja vakavan, pitkälti sambialaisia olosuhteita vastaavan. Suomalaiset taas vuorollaan veivät satua kohti omia tuttuja kulttuurisia alueitaan.

Aluksi osa nuorista halusi ohjata ja kommentoida satua kesken sadutuksen. Heille muistutettiin ystävällisesti, että jokaisella oli oikeus kertoa satu häiriöttä ja tasa-arvoisesti muiden kanssa. Satuja ei sadutuksen sääntöjen mukaan myöskään kommentoitu arvottavasti, ei kesken eikä sadutuksen jälkeen.

Kun ensimmäinen satu oli saatu luettua ja korjattua, puhkesimme vapautuneesti nauramaan ja taputtamaan. Nuoret iloitsivat sen ainutlaatuisista käänteistä ja yllättävästä lopusta.

Kaksi seuraavaa satua kerrottiin pöydälle ostoskassista nostetusta mangosta. Ensin osa nuorista oli sitä mieltä, että mango oli tylsä aihe. Nuoret päättivät kuitenkin lopulta kokeilla, millainen tulisi sambialaisten ja suomalaisten erikseen tekemistä mangosaduista.

Suomalaisten satu kääntyi fiktion puolelle, kun taas sambialaiset kertoivat tarinan mangosta liittäen sen arkisiin ongelmiin, kuten siihen, mitä nälkä aiheuttaa ihmisten välisissä suhteissa.

Mangosadutkin olivat nuorille lopulta yllätys. Nauru raikui, ja tunnelma oli rentoutunut. Sambialaiset nuoret iloitsivat, että he pääsivät mangotarinassaan jonkin verran irti arjesta, ja loivat tarinalle yllättävän, fiktiivisen lopun.

MANGON MAAILMAN MAINIOT

- kokeile sadutusta eri kulttuurista tulevien lasten ja nuorten kanssa
- sadutus edistää eri kulttuureista kotoisin olevien suvaitsevaisuutta ja ymmärrystä toisiaan kohtaan
- vieraallakin kielellä voi saduttaa
- satujen kääntäminen on helppoa

ZAMBIA: STORIES AND MANGO JUICE

Tiina-Maria Levamo

During the school year 1998-1999 the Finnish children and youth raised funds for the Zambians. The funds were allocated to support the education of orphans due to aids and to raise awareness on HIV/AIDS during the period of 1999-2002. Funds were also allocated to social support. One of the Zambian partner organizations was Children in Distress in Kitwe (CINDI-Kitwe).

In 2002 CINDI-Kitwe became a partner with Operation Day's Work Finland in a joint development education project funded by European Union and the Finnish Ministry for Foreign Affairs during 2002-2004.

One of the aims of the project was to bring together the Finnish and the Zambian youths, particularly those Zambians who had received support from Operation A Day's Work Finland. The aim was that both sides could exchange experiences and learn from each other.

In October 2004 eight pupils from the Kallavesi Upper Secondary School travelled to Zambia to meet their peers. The Finns and the Zambians spent three days together in Kitwe in northern Zambia.

Earlier in 2002 a group of Zambian youth had visited Finnish schools and familiarized themselves with the Finnish culture and school system. These same youths were in their hometown Kitwe to welcome the Finnish youths in October 2004.

They had conversations about issues that concern youth worldwide. Based on their discussions they planned and organized a performance about the rights of young people. The public performance was called Youth against AIDS and Drugs for a Better World.

During this journey there were stories crafted as well. Three Zambian and two Finnish youths aged 16-17 spend some time together in crafting stories.

Since the time was limited and after a long day everybody was tired, it was agreed that only joint stories would be crafted. This decision was safe since the participants were slightly anxious about the situation and what it would demand of them.

There were three stories told during that evening. They were told in English which was not the native language for any of the participants. Therefore the youths had a fairly equal starting position, though the Zambians were slightly more used to using English, since it is the official language of the country.

The youths chose "Determination" as a theme and a title of the first story. It was interesting to see how Finns and Zambians in turn were leading the story to the direction of their own culture and daily life. Giggling and voices of surprise accompanied the story telling.

The Zambians wanted the story to be serious and educational, very much suited to the Zambian circumstances. The Finns were taking the story to a direction with Finnish characteristics.

In the beginning some of the members of the group had a strong need to control and comment on the story. I reminded them that everybody has a right to tell a story without interruption as well as that everybody is equal in story crafting. According to the rules of story crafting it is not allowed to make judgement or comment on the stories during or after the story crafting.

After we had crafted and made the corrections to our first story, we started to laugh and applaud. Everyone loved the story line and the surprising ending.

The two following stories were about a mango lying on the table. First some of the youths thought that mango was a boring subject. Finally we decided to try out how separate groups of the Finns and the Zambians would tell a story about a mango.

The story told by the Finns was clearly fictive, while the Zambian mango story was connected to daily problems, such as how hunger affects the relationships between people.

Mango-stories were surprising to the youths as well. The room was filled with laughter and the atmosphere was relaxed. The Zambians ejoyed creating a fictional ending to their story.

DETERMINATION

by Henni,17, Johannes,17, Chiti,17, Jemana,17, Fabian,17 and Mercy, 21.

Once upon a time there was a little girl, a mother and a father who lived in a beautiful city called Lapland. They had one child named Emily. She had all the things she could think of in the world. She could go to an expensive school, get nice clothes, but then one day her father and mother fell ill and they died.

She was taken to a boarding school where she had to start a new life. Unfortunately she had to work for her living at school, because her parents money had been taken away from her by somebody who had blamed to be her father's colleague who promised to take care of the girl, but he did not.

She always wanted to do drama and music but her father would have been more pleased if she studied medicine or law, so she could work for a big firm and make money. She loved her parents so much that she promised to do anything for them. She had to make her decision. She had to choose whether to follow her late father's wish or go for with her drama and music.

However, there came a time when it was difficult to make the right decision because things had totally changed. She had no money to go to the university if she had to do medicine to fulfil her father's wish or to take up drama and music, which was quite easy to get through with. There was the little poor girl with nothing but the driving force in her heart.

So she decided that she should get some money before she would make the decision because both schools, music, drama and medicine school were expensive. So she went to down town asking for a job, but everyone said no.

When she was coming back from down town she walked through the forest and there was a big bear who ate her. She was gone to bear's stomach. She had a cellular phone with her and she called her only friend and said: "Could you come and get me away from here?"

Suddenly she woke up and she realised she was dreaming. She fell asleep when she sat beside a big tree to rest when she was coming from town. And in the dream she heard the voice of the father telling her: "Emily, you'll make it in life. Do medicine and become a doctor".

As she had no money for her education she couldn't. Fortunately there was this lady coming down the road who saw the poor girl sitting and looking lonely. She tried to find out what she was doing there and Emily explained the situation. She offered Emily some domestic work at her home but Emily couldn't because her parents taught her never to settle for less.

She continued to search for her job so that she could get some money and study medicine. On one beautiful morning she received a call telling her that she had been accepted to be an officer at some clinic.

After some years of service her employer thought that she was an enthusiastic young lady who was determined to follow her dream if only she was given a chance. So he decided to sponsor her to go to university so she could follow her dream. She could not believe that she had finally met her chance of a lifetime, something she had always wished and prayed for.

But still she remembered the promise she had made to her father and she decided to ignore the promise. She applied to the Theater High School and became actor.

Because she was so determined she had achieved her goal as an actress. Emily is one of the best actresses of the world today.

PÄÄTTÄVÄISYYS

Henni,17, Johannes,17, Chiti,17, Jemana,17, Fabian,17 ja Mercy,21.

Olipa kerran pikku tyttö, äiti ja isä, jotka asuivat kauniissa kaupungissa nimeltään Lappi. Heillä oli yksi lapsi, jonka nimi oli Emily. Hänellä oli kaikkea maan päällä, mitä vain pystyi kuvittelemaan. Hänellä oli mahdollisuus käydä kallista koulua, hankkia kauniita vaatteita, mutta eräänä päivänä hänen isänsä ja äitinsä sairastuivat ja kuolivat.

Hänet vietiin sisäoppilaitokseen, jossa hänen täytyi aloittaa uusi elämä. Valitettavasti hänen oli tehtävä töitä rahoittaakseen koulunkäyntinsä, koska hänen vanhempiensa rahat oli vienyt joku, joka oli väittänyt olevansa hänen isänsä työtoveri ja luvannut pitää huolta tytöstä, mutta ei pitänytkään.

Tyttö oli aina tahtonut näytellä tai tehdä musiikkia, mutta hänen isänsä olisi ollut tyytyväisempi, jos hän olisi opiskellut lääketiedettä tai lakia, jotta hän voisi työskennellä tulevaisuudessa isossa firmassa ja rikastua. Hän rakasti vanhempiaan niin paljon, että lupasi tehdä kaikkensa heidän vuokseen. Hänen täytyi tehdä valintansa. Hänen täytyi päättää, toteuttaisiko hän isänsä tahdon vai opiskelisiko näyttelemistä ja musiikkia.

Tuli kuitenkin aika, jolloin oli vaikeaa tehdä oikea päätös, koska asiat olivat täysin muuttuneet. Hänellä ei ollut rahaa mennä yliopistoon täyttääkseen isänsä toiveen ja opiskellakseen lääketiedettä. Toinen vaihtoehto oli opiskella näyttelemistä ja musiikkia, josta selviytyminen olisi helpompaa. Siinä hän nyt oli, pieni tyttörukka, jolla ei ollut mitään muuta kuin päättäväisyyden vimma sydämessään.

Niinpä hän päätti hankkia rahaa ennen kuin tekisi päätöksensä, koska sekä musiikki- ja draamakoulu että lääketieteellinen olivat kalliita. Niinpä hän meni kaupungille etsimään työtä, mutta kaikki kieltäytyivät sitä tarjoamasta.

Tullessaan takaisin kaupungilta hän käveli metsän läpi, ja metsässä oli iso karhu, joka söi hänet. Hän päätyi karhun vatsaan. Hänellä oli kännykkä mukanaan, ja hän soitti ainoalle kaverilleen ja sanoi: ”Voisitko tulla päästämään minut pois täältä?”

Pian hän heräsi ja huomasi nähneensä unta. Hän nukahti matkalla kaupungilta istahtaessaan suuren puun vierelle lepäämään. Ja unessaan hän kuuli isänsä sanovan: ”Emily, onnistut elämässäsi. Lue lääketiedettä ja ryhdy lääkäriksi.”

Koska hänellä ei ollut rahaa opiskeluun, hän ei voinut. Onneksi eräs nainen tuli tietä pitkin ja näki yksin istuvan tyttörukan istumassa. Hän yritti saada selville, mitä tytölle oli tapahtunut ja Emily selitti tilanteensa. Hän tarjosi Emilylle mahdollisuuden tehdä kotitöitä hänen kotonaan, mutta Emily ei suostunut, koska hänen vanhempansa olivat opettaneet häntä tähtäämään korkealle, eikä koskaan tyytymään vähään.

Hän jatkoi töiden etsimistä saadakseen rahaa ja opiskellakseen lääketiedettä. Yhtenä kauniina aamuna hän sai puhelun, jossa kerrottiin hänelle, että hänet oli hyväksytty virkailijaksi erääseen terveyskeskukseen.

Muutaman palvelusvuoden jälkeen hänen työnantajansa arveli, että hän oli innokas nuori nainen, joka päättäväisesti työskenteli tavoitellakseen unelmaansa, jos hänelle vain annettaisiin siihen mahdollisuus. Niinpä työnantaja päätti sponsoroida hänen yliopisto-opintonsa, jotta tyttö voisi toteuttaa unelmansa. Hän ei voinut uskoa, että hän oli lopultakin saanut elämänsä mahdollisuuden, jotain mitä hän oli aina toivonut ja rukoillut.

Mutta hän muisti silti lupauksensa, jonka oli tehnyt isälleen, ja hän päätti olla välittämättä lupauksestaan. Hän haki teatterikorkeakouluun ja hänestä tuli näyttelijä.

Koska hän oli niin päättäväinen, hän saavutti päämääränsä: hänestä tuli näyttelijätär. Emily on tätä nykyä yksi maailman parhaimmista näyttelijättäristä.

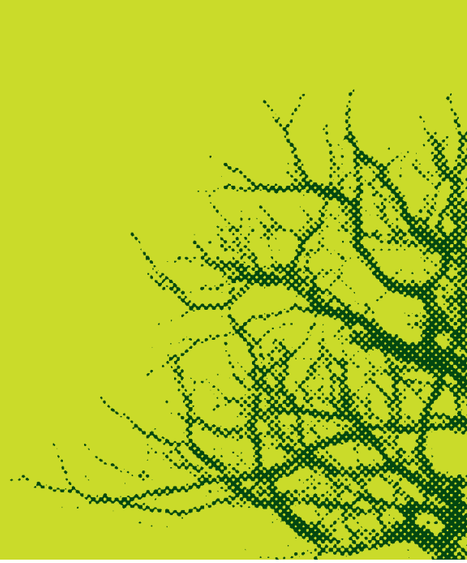

A TROUBLE OVER MANGO

by Chiti,17, Jemana,17, Fabian,17, and Mercy,21.

There is a green mango on the table. This mango almost landed the owner into problems because he was accused of stealing it. So he told the mango fruit that next time you misbehave I will not give you water so you won't grow.

He only had one mango tree but it could hardly bare fruit. So during that particular season there was only one mango which he hoped would save his family from the coming famine.

The people in the neighbourhood who are very envious of the mango because they had nothing. So there was a certain man who wanted piece from the mango but was denied. He later decided to go screaming, blaming that the mango was his and that it had been stolen from him.

Trouble began and he was almost killed over the mango because everybody in the community wanted to eat it. Right now the mango is in the museum in the memory of what happened.

MANGO-ONGELMIA

Chiti,17, Jemana,17, Fabian,17, ja Mercy,21.

Pöydällä on vihreä mango. Mango melkein saattoi omistajansa vaikeuksiin, koska häntä syytettiin sen varastamisesta. Niinpä hän sanoi mangolle: ”Seuraavalla kerralla en anna sinulle vettä, etkä enää kasva.”

Hänellä oli vain yksi mangopuu, mutta se pystyi tuskin tuottamaan hedelmiä. Tänä satokautena oli vain yksi mango, jonka hän uskoi pelastavan hänen perheensä tulevalta nälänhädältä.

Naapuruston ihmiset ovat hyvin kateellisia mangosta, koska heillä ei ollut mitään. Eräs mies tahtoi palan mangosta, mutta se kiellettiin häneltä. Myöhemmin hän päätti nostaa metakan ja huusi, että mango oli hänen, ja että se oli varastettu häneltä.

Ongelmat alkoivat ja mangon omistaja melkein tapettiin, koska kaikki yhteisön jäsenet tahtoivat syödä mangon. Nyt mango on museossa muistuttamassa tapahtuneesta.

A CRAZY JUMPING MANGO

by Henni,17, and Johannes,17.

There is a nice and crazy mango on the table and it is jumping all around the table. Because the mango was missing it's tree, it had just fallen down from the tree and someone had picked it up and that someone was a merchant at the market place. Mango didn't like that aggressive way to collect mangoes and it didn't want to get eaten.

So it continued jumping. Jumping was a success because mango fell off the table. It was going on and the mango was trying to find a tree, but there came little boy who picked up the mango and took it home.

At home boy took knife on his hand and tried to peel mango. Then mango punched the boy to his head and ran away.

But it didn't get far away because at the stairs little boy's granny came and ate it. When grandma next time went to the toilet, she was making poop and mango jumped to the water. But grandma flushed the toilet and mango gone down the drain.

So the rest of its' life the mango lived in the drainage and never found it's tree.

HULLU POMPPIVA MANGO

Henni,17, ja Johannes,17.

Pöydällä on kiva ja hullu mango, ja se hyppii ympäri pöytää. Mango oli hukannut puunsa, se oli juuri pudonnut puusta ja joku oli poiminut sen.

Se joku oli kauppias torilla. Mango ei pitänyt aggressiivisesta tavasta keräillä mangoja, eikä tahtonut joutua syödyksi.

Niinpä se jatkoi pomppimistaan. Pomppiminen oli menestys, koska mango tipahti pöydältä. Se jatkoi pomppimistaan ja yritti löytää puun, mutta pieni poika tuli ja vei mangon kotiinsa.

Kotona poika otti veitsen käteensä ja yritti kuoria mangon. Mango kumautti poikaa päähän ja juoksi pakoon.

Mango ei päässyt pitkälle, koska portaissa pikkupojan mummo tuli ja söi sen. Kun mummo seuraavan kerran meni vessaan, hän kakkasi ja mango tippui veteen. Isoäiti veti vessan ja mango joutui viemäriin.

Niinpä loppuelämänsä mango eli viemärissä, eikä koskaan löytänyt puutaan.

SAMBIALAISTEN JA SUOMALAISTEN NUORTEN AJATUKSIA SADUTUKSESTA

Johannes Koivisto ja Henni Sammatti:

”MEILLE SUOMALAISILLE EI OLE KOVIN ERIKOISTA JOUTUA KARHUN SYÖMÄKSI”

Johannes Koivisto on 17-vuotias. Hän asuu Kuopiossa ja käy Kallaveden lukiota. Hän harrastaa muutamia lautalajeja, kuten lumi- ja vesilautailua. Johannes pitää myös piirtämisestä, kirjoittamisesta ja tietokonegrafiikan tekemisestä. Tulevaisuudessa hän haluaisi muotoilijaksi tai graafiseksi suunnittelijaksi.

Henni Sammatti on 17-vuotias ja kotoisin Kuopiosta. Hän käy kansainvälisyyspainotteista Kallaveden lukiota. Hänen harrastuksiaan ovat lukeminen, elokuvat, ulkoilu koiran kanssa ja kirjoittaminen. Tulevaisuudessa hän toivoo työskentelevänsä ulkomailla.

Sadutuksessa pääsi tutustumaan hieman syvemmin paikallisten nuorten ajatuksiin ja tarinan kertominen erilaisten ihmisten kanssa oli antoisaa ja mukavaa. Sai viettää yhteistä “laatuaikaa”.

Oli vaikeaa saada ajatuksiaan toisella kielellä sanotuksi. Omassa päässä oli vain monimutkaisia lauseita. Piti yrittää yksinkertaistaa se, mitä oli sanomassa. Tarinaa saneltaessa tuli mietittyä paljon enemmän kielioppia kuin mitä normaalisti olisi miettinyt.

Sadutus tuntui mukavalta varsinkin sen takia, että sai olla erilaisten nuorten kanssa tekemässä sitä. Yllätyksellistä se oli sen takia, ettei tiennyt miten muut ajattelivat tarinan menevän ja miten muut sitä kehittelivät.

Aluksi jännitti, miten tämä lähtee käyntiin ja saammeko aikaan “yhtenäisen” tarinan; siis sellaisen jossa on joku pointti, eikä se vaan hypi asiasta toiseen. Lopuksi tuntui, että olimme onnistuneet siinä ja tarinoista tuli hyviä.

Oli jännittävää nähdä, kuinka tarina etenee. Tarina oli jokaisen mielessä erilaisena versiona, jokainen muokkasi siitä vuorollaan omanlaisensa. Sadutuksen etu on esimerkiksi se, että muiden mielipiteet eivät vaikuta, kun saa itse keksiä, mitä haluaa.

Oli kiva, kun tarinaa olivat tekemässä sambialaiset: kulttuurierot tulivat esille. Mangon tarina muuttui sambialaisten suussa aivan erilaiseksi kuin meidän suomalaisten. Meidän suomalaisten mango oli elävä olento, joka hyppi ja pomppi. Sambialaiset pitivät sitä ehkä hiukan epänormaalina ja heidän tarinansa olikin hieman lauhkeampi.

Teimme myös yhdessä sadun lappilaisesta tytöstä, jolla oli vaikeuksia päättää ammattinsa. Isä halusi, että hänestä tulisi lääkäri, mutta tyttö itse tahtoi näyttelijäksi. Erityisesti uravalinta oli vaikeaa, koska tuntui, ettei kukaan meistä haluaisi tehdä niin ristiriitaista päätöstä.

Mercystä ja muista sambialaisista lappilaisuus tuntui varmaan eksoottiselta. Tuntui se meistäkin kivalta, mutta harvoin suomalainen tarina kertoo lappilaisesta tytöstä, varsinkaan orvosta sellaisesta. Orvoksi joutuminen Suomessa johtaa sosiaaliturvan hoivaukseen, mutta sambialaisten mielestä oli normaalia, että tyttö joutui pärjäämään yksin.

Sambialaiset eivät olisi halunneet, että tarina muuttuu saduksi, kun tyttö joutuu karhun mahaan. Niinpä Fabian käänsikin tarinan niin, että tytön karhun mahaan joutuminen olikin vain unta. Ehkä siitä huomaamme, että meille suomalaisille on kerrottu eläinsatuja ja niissä ei ole kovin erikoista joutua karhun syömäksi.

Meidän koulussamme on mahdollisuus valita luovan kirjoittamisen kurssi, jossa Henni on tehnyt sadutusta ennen. Johanneksella ei ole aikaisempaa kokemusta sadutuksesta, mutta hän toivoisi sitä saavansa vielä joskus tehdä.

Varmasti koulussamme opiskelevien vaihto-oppilaiden kanssa kannattaisi kokeilla sadutusta. Nimittäin siinä sai mukavasti yhteyden sambialaisiin ja huomasi kulttuurieroja.

Koulussamme voisi sadutusta tehdä useankin kurssin yhteydessä ja kerätä tarinat yhteen vaikka julkaisuksi. Toivottavasti vielä tulee tehtyä sadutusta vaikka kavereiden kanssa. Se nimittäin oli hauskaa ja sai kunnon naurut erikoisille juonikuvioille.

OPINIONS AND FEELINGS ABOUT STORY CRAFTING BY ZAMBIAN AND FINNISH YOUTHS

Johannes Koivisto and Henni Sammatti:

“IN STORIES IT IS NOT UNUSUAL TO BE EATEN BY A BEAR”

Johannes Koivisto ,17, lives in Kuopio and studies at the Kallavesi Upper Secondary School. His hobbies are snowboarding and wakeboarding. He also likes to draw, write and design computer graphics. In the future he would like to be a designer or a graphical artist.

Henni Sammatti is a 17-year-old girl from Kuopio. She studies at the Kallavesi Upper Secondary School which is focusing on intercultural education. Her hobbies are reading, movies, going outdoors with her dog and writing. In the future she hopes to work abroad.

Story crafting made it possible to go deeper into the ideas of the local youths. Crafting stories with different people was interesting and fun. We got to spend quality time together.

It was difficult to express ideas in a different language. There were only complicated sentences in our heads. We had to simplify what we were trying to say. While crafting stories we had to think about grammar a lot more than usually.

Story crafting felt nice especially since we were doing it with youths different from us. It was surprising especially because we didn’t know how others developed the story line and how they wanted it to advance.

In the beginning we were excited, how to get started and if we manage to create a coherent story; one which has a clear point and is not just confused messing with different points. In the end we felt that we had succeeded and the stories were great.

It was exciting to see how the story line developed. On their minds everybody had a different version of the story and everyone in turn developed it into their own direction. One of the advantages of story crafting is that others’opinions don’t matter and you can imagine what you please.

It was nice when the Zambians were crafting stories: cultural differences were there to be seen. The mango story turned out to be quite different when told by the Zambians than when told by us Finns. Our mango was a living creature which bounced around. Zambians might have thought that was a bit unusual, and their story was a bit more sedated.

We also crafted a story about a girl from Lapland who had difficulties in choosing her career. Her father wanted her to be a doctor, but the girl herself wanted to be an actress. In the process of the story crafting it was most difficult to choose a career, since it seemed like none of us would like to make such conflicted decisions.

Mercy and other Zambians must have thought that being from Lapland is very exotic. We thought it was fun too, but seldom a Finnish story tells about a girl from Lapland, especially about an orphaned one. To be an orphan in Finland leads you to be taken care by the social welfare services, but for Zambians it was perfectly normal for her to be left to manage by herself.

Zambians didn’t want the story to be changed into a fairytale, when the girl ends up inside the stomach of the bear. Therefore Fabian turned the story around so that she was just dreaming about being eaten by a bear. Maybe this shows that we Finns have heard a lot of animal stories, in them it is not unusual to be eaten by a bear.

Our school has an optional creative writing course, where Henni has crafted stories previously. Johannes had no earlier experience about story crafting, but he would like to do it again.

We think we should try story crafting with the exchange students in our school. We found a nice connection with the Zambians and noticed some cultural differences.

There are many courses in our school where story crafting could be done. Maybe we could edit a publication of the stories. We hope we can do story crafting with our friends. It was really fun and we got to laugh at the strange plots.

Chiti Bwembya:

"STORY CRAFTING MAY BE USED TO HELP AND TEACH PEOPLE TO RESPECT ONE ANOTHER'S OPINIONS"

Chiti Bwembya ,17, completed her Upper Secondary School in 2004 and is awaiting the grade 12 results in order to go to college. In the future she would like to study psychology or medicine. This will enable her improve the way of life of her fellow orphans and street kids in the world, Zambia in particular.

I should say that the cultural differences were manifested in the stories. The story about mangoes told by the Zambians showed more of an African culture, while the story by the Finns showed a Finnish culture.

Story crafting is very useful. It is useful in the sense that people get to learn to think fast and always be attentive. Furthermore, story crafting may be used to help and teach people to respect one another's opinions, views and ideas, despite the cultural differences.

It's educative and it's a lot of fun. I got to know and learn how other people look at life. Furthermore, I realised that although we come from different cultures and backgrounds we have almost the same thinking capacity. I can say that the story crafting was my most wonderful moment and I think it was fruitful. I now have a different way of looking at life.

Story crafting exercise is an amazing way of creating stories. I think that any group can even write the world's best selling novel if only they are attentive, creative and sharp because that is what the exercise taught me.

I would say that it was not difficult for me because English is my second language and I speak better English than Bemba, which is my first language.

Before we started I was quite curious for I did not know what this exercise was about. In the beginning I was excited but in the end I felt and thought that I was intelligent and sharp.

I would love to do the exercise again but I don't know if we would do it again.

Chiti Bwembya:

"SADUTUS OPETTAA IHMISIÄ KUNNIOITTAMAAN MUIDEN MIELIPITEITÄ"

Chiti Bwembya ,17, valmistui lukiosta vuonna 2004 ja on hakeutumassa korkeakouluun. Tulevaisuudessa hän tahtoisi opiskella psykologiaa tai lääketiedettä. Näin hän voisi auttaa muita orpoja ja katulapsia kaikkialla maailmassa, mutta varsinkin Sambiassa.

Täytyy sanoa että kulttuurierot näkyivät saduissa. Sambialaisten mangosatu paljasti piirteitä afrikkalaisesta kulttuurista, suomalaisten satu taas heidän kulttuuristaan.

Sadutus on erittäin hyödyllistä. Ihmiset oppivat ajattelemaan nopeasti ja keskittymään. Lisäksi sadutus opettaa ihmisiä kunnioittamaan muiden mielipiteitä, näkemyksiä ja ajatuksia, kulttuurieroista huolimatta.

Se on opettavaista ja todella hauskaa. Opin miten muut ihmiset tarkastelevat elämää. Lisäksi tajusin, että vaikka tulemme erilaisista kulttuureista ja taustoista, meillä on silti melkein samanlainen ajattelukyky. Sanoisin, että sadutus oli elämäni ihmeellisin hetki ja se oli hedelmällistä. Tarkastelen elämää nyt eri tavalla.

Sadutus on uskomaton tapa luoda tarinoita. Luulen, että mikä tahansa ryhmä voisi vaikka kirjoittaa maailman menestyneimmän romaanin, mikäli sen jäsenet ovat tarkkaavaisia, luovia ja teräviä. Sen tämä harjoitus opetti minulle.

Sanoisin, että englanninkielinen sadutus ei ollut minulle vaikeaa, koska englanti on toinen kieleni ja puhun itse asiassa englantia paremmin kuin äidinkieltäni bembaa.

Kun aloitimme, olin utelias, sillä en tiennyt, mistä harjoituksessa on kyse. Aluksi olin jännittynyt, mutta lopuksi ajattelin, että olen älykäs ja terävä.

Olisi kivaa tehdä sadutusta uudelleen, mutta en tiedä teemmekö.

Jemana Bwembya:

"I USED TO THINK THAT STORIES WERE DIFFICULT TO CREATE"

Jemana Bwembya ,17, is currently a Trainee Journalist (certificate) and working temporarily with Zambia National Broadcasting Services (ZNBC). She is studying at Mindolo Ecumenical Foundation. Her future plans are to study for a diploma in journalism and then work for a big media institution.

I hope to do the story crafting again. I hope I will have a chance of sharing the knowledge of story crafting with my fellow youths at CINDI.

I learnt a lot from the story crafting exercise. I used to think that stories were difficult to create but with that exercise I now know that stories can be created by anyone, on any topic provided the participants develop the skill of listening and creativity.

I intend to teach my fellow friends and see if we can come up with a book that the children at some schools can read and enjoy.

The cultural difference was manifested in both story crafting and in the stories. The mango story told by the Finns was depicting Finnish culture while the Zambian was on an African ground.

Story crafting can be used to open up people's mind to help increase their thinking capacity. It can also teach people to respect other people's views, opinions, ideas and values.

The use of English language was not difficult for me because English is my second language.

At first I did not know what it was all about but I was not nervous. I was surprised how easy and fun it was to craft stories. It felt so nice that I wished it could go on and on.

Jemana Bwembya:

"OLEN AINA LUULLUT, ETTÄ TARINOITA ON VAIKEA KEKSIÄ"

Jemana Bwembya ,17, työskentelee toimitusharjoittelijana Sambian Yleisradiossa. Hän opiskelee Mindolon ekumeenisessa koulussa. Hänen suunnitelmissaan on hankkia journalistin koulutus ja työskennellä suuressa mediayhtiössä.

Toivottavasti sadutamme uudelleen. Toivon, että voin jakaa tietoni sadutuksesta CINDI:n nuorten kanssa.

Opin paljon sadutusharjoituksesta. Olen aina ajatellut, että tarinoita on vaikea keksiä, mutta harjoituksen jälkeen tiedän, että tarinoita voi luoda kuka tahansa ja mistä tahansa aiheesta, jos osallistujat keskittyvät kuuntelemaan ja olemaan luovia.

Aion opettaa sadutuksen ystävilleni ja katsomme, saisimmeko aikaan kirjan, josta lapset saisivat vaikkapa kouluissa hauskoja lukukokemuksia.

Suomalaisten ja sambialaisten kulttuuriero näkyi sekä sadutuksessa että tarinoissa. Suomalaisten mangotarina kuvasi suomalaista kulttuuria, kun taas sambialaisten tarina sijoittui afrikkalaiselle maaperälle.

Sadutus voi saada ihmiset avautumaan, mikä taas auttaa heitä kehittämään ajattelukykyään. Se voi myös opettaa ihmisiä arvostamaan toistensa näkemyksiä, mielipiteitä, ideoita ja arvoja.

Englannin käyttäminen ei ollut vaikeaa, koska englanti on toinen kieleni.

Alkuun en ymmärtänyt mistä sadutuksessa oli kysymys, mutta se ei jännittänyt sinänsä. Olin yllättynyt, kuinka helppoa ja hauskaa tarinoiden kertominen oli. Minulla oli niin mukavaa, ja toivoin sadutuksen jatkuvan ja jatkuvan.

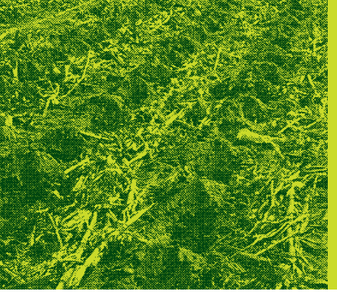

Fabian Kashoba:

"I AM ABLE TO BE ATTENTIVE, CREATIVE AS WELL AS FAST IN THINKING"

Fabian Kashoba ,17, completed his Upper Secondary School at Hillcrest National Technical High School, Livingstone, Zambia. His future plans are to study electrical engineering and work with one of the good companies in Zambia. Thereafter, he intends to help the needy in society with part of the money that he will be earning and then get married and have a family of his own.

Story crafting was one of the activities we had with the Finnish people during their visit to Kitwe, Zambia. They brought in the idea of story crafting – a form of story telling involving a number of people telling the same story. One would start and end anywhere for the next person to continue. This goes on with someone else, not taking part, writing down whatever is being told until the story ends.

The cultural differences between them (Finns) and us (Zambians) were revealed more in how the stories were crafted. To begin with, in the story we crafted about "determination", I noticed that the Finnish youths were having some difficulties coming up with ideas which were in line with the context of the story.

The reason for this may be that the way a Finn could be determined is much different from how the Zambian could be. In that, Finnish people fight less as compared to Zambians to earn a better living. This is so because Finland is more developed than Zambia, meaning that there are more opportunities for the Finns.

On the contrary, a Zambian has to fight really hard and should be very determined to achieve his/her success. I think this is why we came up with better ideas than them considering the way we experience determination.

Furthermore, on the story about mango, I have come to notice that their story was more of a fairy tale than reality. Our story had some reality in it. That is, the part where everybody in the community wanted to partake of the mango.

We were trying to indicate the poverty levels in our country. It is a situation where there is less food for more people. Therefore I am able to conclude that life in Finland is better because they could not come up with ideas of problems affecting them.

As already mentioned, the use of this kind of crafting is to see whether one can come up with ideas connected to his/her way of life.

Both parties (Finns and Zambians) had to use English which is not our original first language. As such, we couldn't find the right words to express our ideas the way we wanted them to come out.

Besides, it was my first time to participate in such kind of an exercise. So, before we could begin I was so nervous. But as we started and went on, I discovered I could do it even better and in the end I was so happy and overwhelmed.

This criteria has been of help to me as I have been able to use it with my friends and family who have appreciated it. It has also been of great help in that I am able to be attentive, creative as well as fast in thinking.

I have used this as well in other aspects of life. I really cherish and appreciate this criteria. I also have intentions of introducing it into the activities of CINDI-Kitwe given an opportunity.

Fabian Kashoba:

"PYSTYN KESKITTYMÄÄN PAREMMIN, OLEMAAN LUOVA JA NOPEA AJATTELEMAAN"

Fabian Kashoba ,17, on valmistunut Livingstonessa sijaitsevasta Hillcrestin tekniikkapainotteisesta lukiosta. Hänen suunnitelmanaan on opiskella sähköinsinööriksi ja työskennellä merkittävän sambialaisen yhtiön palveluksessa. Tämän jälkeen hän aikoo auttaa yhteiskunnan vähäosaisia osalla ansaitsemistaan rahoista, mennä naimisiin ja perustaa perheen.

Sadutus oli eräs niistä aktiviteeteista, joihin osallistuimme yhdessä suomalaisten kanssa heidän vieraillessaan Kitwessä, Sambiassa. He esittelivät sadutuksen idean – tavan kertoa yhteisiä tarinoita ryhmässä. Joku aloittaa ja lopettaa mihin tahansa, josta seuraava henkilö voi jatkaa. Tämä jatkuu ja joku ulkopuolinen kirjoittaa tarinan ylös.

Suomalaisten ja sambialaisten kulttuurierot näkyivät siinä, miten tarinoita kerrottiin. Tarinassamme päättäväisyydestä suomalaisten oli vaikea keksiä ideoita, jotka sopivat tarinaan.

Tämä johtunee siitä, että suomalaiselle päättäväisyys merkitsee eri asiaa kuin sambialaiselle. Verrattuna sambialaisiin suomalaisten ei tarvitse taistella niin paljon paremman elämän puolesta. Tämä johtuu siitä, että Suomi on kehittyneempi maa kuin Sambia ja suomalaisilla on enemmän mahdollisuuksia.

Sambialaisen täytyy puolestaan taistella todella paljon ja olla hyvin päättäväinen, jotta saavuttaa menestystä. Näiden vaikeiden kokemuksiemme takia me sambialaiset taisimme keksiä parempia ideoita päättäväisyydestä kuin suomalaiset.

Huomasin suomalaisten mangotarinan olevan pikemminkin satua kuin todellisuutta. Meidän tarinamme kuvasti paremmin todellista elämäämme. Tarkoitan sitä kohtaa, jossa kaikki yhteisössä tahtoivat osansa mangosta.

Yritimme kertoa maamme köyhyydestä: tilanteesta, jossa ruokaa on vähän ja ihmisiä paljon. Niinpä päättelen, että Suomessa elämä on parempaa, koska suomalaiset eivät keksineet mitään sellaisia ongelmia, jotka koskettaisivat heidän elämäänsä.

Kuten jo mainitsin, tällaisen sadutuksen tarkoituksena on nähdä keksivätkö ihmiset omaan elämäänsä liittyviä ideoita.

Molempien osapuolten, niin suomalaisten kuin sambialaistenkin, täytyi käyttää englantia, joka ei ole alkuperäinen kielemme. Emme löytäneet oikeita sanoja ilmaisemaan ajatuksiamme täsmälleen oikein.

Lisäksi tämä oli ensimmäinen kerta, kun olin mukana sadutuksessa ja aluksi olin hyvin hermostunut. Mutta kun aloitimme ja jatkoimme eteenpäin, huomasin että pystyin yhä parempaan ja lopulta olin onnellinen ja iloinen.

Tästä ideasta oli apua minulle, koska olen voinut saduttaa ystäviäni ja perhettäni, ja he ovat arvostaneet yhteisiä hetkiämme. Sadutuksesta on ollut myös paljon apua siinä, että pystyn keskittymään paremmin, olemaan luova ja nopea ajattelemaan.

Olen hyödyntänyt sadutusmenetelmän ajattelua myös muussa arkisessa elämässäni. Arvostan menetelmää. Minulla on aikomuksena käyttää sadutusta CINDI-Kitwen toiminnassa, kunhan tilaisuus tulee.

Mercy Musiwa:

"THE STORY CRAFTING CAN BE USED TO HELP THE ORPHANS EXPRESS THEIR SAD AND GOOD TIMES"

Mercy Musiwa ,21, has just completed an advanced certificate course in social development at the National College for Management and Development Studies in Kabwe. Her future plan is to go back to the same college and pursue a diploma course in the same field. After getting a diploma, she will become a social worker and provide assistance to the needy people in society.

The cultural difference between the Finns and the Zambians were manifested in the story. This is because during the crafting of a story called determination, a topic which was selected by both parties, Finns and Zambians, made each of us to stimulate ideas and liken them to our daily lives activities, hence associating the story to what goes on in our Zambian and Finnish societies respectively.

The story about mangoes was differently told by both the Zambians and the Finns in a unique way. The Finns made the story from the beginning very interesting until the end. As for the Zambians, the beginning was not very interesting.

I almost felt that we failed the crafting but one of the Zambians made the ending interesting when he said "right now the mango is in the museum for history record". I think that was very creative thinking, hence making the story interesting.

The use of the story crafting was all about assessing how creative the Finns and the Zambians are. Secondly, how we were able to interact and bring about ideas to craft a story without having difficulties especially that it was our first meeting.

Thirdly, the story crafting was about finding out any cultural affiliations or cultural differences among the Zambian and the Finnish youths. Crafting a story in a language which is not your original or first language is hectic, frightening and uncomfortable. This is articulated to the reason that one may not be conversant or fluent in language which is not originally his/her hence the panic to search for suitable words to make the story interesting.

The story crafting was very nice, hilarious and interesting. The beginning part of it was frightening, because you were prompted to start a story from nowhere that will make sense for others to be able to pick up from where you end.

But the ending was amazing and very nice such that we were able to laugh it all and marvelled at how beautiful the story crafting turned out to be.

The story crafting in CINDI activities can be used to help the orphans express their sad and good times which will enable them to be creative and be strong to withstand the trauma they go through after losing their both or single parents and focus on their future with great determination.

Crafting stories is very helpful as it helps us to express our innermost feelings, therefore I think I would not mind crafting stories again.

Mercy Musiwa:

"SADUTTAMALLA VOIDAAN AUTTAA ORPOJA KERTOMAAN ELÄMÄNSÄ HUONOISTA JA HYVISTÄ HETKISTÄ"

Mercy Musiwa ,21, on suorittanut sosiaalialan ammattitutkinnon ammattikorkeakoulussa Kabwessa. Hän aikoo tulevaisuudessa jatkaa korkeakoulussa ja hankkia jatkokoulutusta samalta alalta. Valmistuttuaan hän ryhtyy sosiaalityöntekijäksi ja auttaa yhteiskunnan vähäosaisia.

Suomalaisten ja sambialaisten väliset kulttuurierot tulivat tarinassa esille. Tämä johtuu siitä, että valitsemassamme tarinassa syötimme toisillemme ajatuksia ja yritimme liittää niitä omaan arkiseen elämäämme. Yhdistelimme tarinaa siihen, mitä tapahtuu niin sambialaisessa kuin yhtä lailla suomalaisessakin yhteiskunnassa.

Mangotarina oli kovin erilainen sambialaisten ja suomalaisten kertomana. Suomalaisten tarina oli alusta loppuun asti mielenkiintoinen. Sambialaisten tarinan alku ei ollut kovinkaan mielenkiintoinen.

Tuntui melkein siltä, että epäonnistuimme, mutta yksi sambialaisista keksi mielenkiintoisen lopun, kun sanoi että "nyt mango on museossa historiallisena muistomerkkinä". Mielestäni se on aika luovaa ajattelua, mikä tekee tarinasta mielenkiintoisen.

Sadutuksen käytössä annettiin tilaa suomalaisten ja sambialaisten luovuudelle. Sadutus osoitti, kuinka valmiita olimme vuorovaikutukseen ja kuinka helposti ideoimme yhdessä, vaikka kysymyksessä oli ensimmäinen tapaamisemme. Kolmanneksi, sadutus osoitti, millaisia suomalaisten ja sambialaisten välisiä kulttuurieroja voi olla.

Saduttaminen vieraalla kielellä on vaikeaa, pelottavaa ja epämukavaa. Ei voi olla sujuva tai hyvä kielellä, joka ei ole alun perin oma: paniikki tulee, kun etsii sopivia sanoja tehdäkseen tarinasta mielenkiintoisen.

Sadutus oli kivaa, hilpeää ja mielenkiintoista. Aluksi se oli pelottavaa, kun piti aloittaa tarina tyhjästä ja tehdä siitä ymmärrettävä, jotta muut voisivat jatkaa siitä mihin itse lopetti.

Loppu oli uskomaton ja melko siisti: saatoimme nauraa sille ja ihmetellä, kuinka ihmeellinen yhteisestä sadutusillasta tuli.

CINDI:ssä sadutuksella voidaan auttaa orpoja kertomaan elämänsä huonoista ja hyvistä hetkistä, mikä auttaa heitä olemaan luovia ja vahvoja ja selviämään traumasta, jonka he ovat käyneet läpi menetettyään vanhempansa. Tämä voi auttaa keskittymään tulevaisuuteen sitäkin suuremmalla päättäväisyydellä.

Sadutus on hyvin hyödyllistä, koska se auttaa meitä ilmaisemaan sisimpiä tunteitamme. Niinpä en pistäisi pahakseni, jos tekisimme sadutusta joskus uudelleen.

MANGON MAAILMAN MAINIOT

Sambialaisten ja suomalaisten nuorten mielestä sadutusta voi käyttää

- orpojen lasten ja nuorten parissa, jotta heidän itseluottamuksensa vahvistuisi
- koulussa olevien vaihto-oppilaiden kanssa
- ystävien ja perheen kanssa
- oppilaitoksessa tai koulussa eri kurssien ja teemojen yhteydessä
- eri kulttuureista kotoisin olevien kesken
- elämässä ylipäätään

HUOMIOIMME ETNISIIN, USKONNOLLISIIN JA KIELELLISIIN VÄHEMMISTÖRYHMIIN KUULUVIEN LASTEN OIKEUDET

Maissa, joissa on etnisiä, uskonnollisia tai kielellisiä vähemmistöryhmiä, tällaiseen ryhmään kuuluvalta lapselta ei saa kieltää oikeutta nauttia yhdessä ryhmän muiden jäsenten kanssa omasta kulttuuristaan, tunnustaa ja harjoittaa omaa uskontoaan tai käyttää omaa kieltään.

YK:n Lapsen oikeuksien sopimus
30. artikla

SUOMI: SADUTUSMENETELMÄ MAAHANMUUTTAJAOPETUKSESSA

Salla Siukonen

Tässä artikkelissa kerron kokemuksiani sadutuksesta maahanmuuttajaoppilaiden kanssa. Olen saduttanut valmistavan luokan oppilaita, jotka olivat tuolloin asuneet Suomessa alle vuoden. Lisäksi olen saduttanut oppilaita, jotka ovat syntyneet Suomessa ja kävivät sadutusta tehtäessä ensimmäistä luokkaa yleisopetuksessa.

TARINA PUUSTA JA LINNUSTA: SUOMEN KIELEN SANAT LÖYTYVÄT

Valmistavan luokan oppilaat tulevat luokkaan yleensä täysin ilman suomen kielen sanoja. Hiljalleen niitä alkaa löytyä. Sanoja keräillään kaikkialta, käytäviltä ja välitunneilta, televisiosta ja kavereilta. Saduttaminen on mahdollista heti ensimmäisten suomenkielisessä koulussa vietettyjen päivien jälkeen.

Kahdeksanvuotias Ayan tuli luokkaani, jossa muut oppilaat puhuivat jo melko sujuvasti suomea. Hän katseli tarkkaavaisesti muutaman päivän ja halusi sitten oma-aloitteisesti kertoa perheestään:

”Tyttö Ayan, äiti Hawo, isä Abdullah, poika Osman.”

Hyvinkin niukat tarinat voivat kielenoppimisen alkuvaiheessa olla merkittäviä rohkeuden rakentajia. Myös opettajalle oppilaan ensimmäiset suomenkieliset lauseet piirtyvät tarkasti muistiin.

Kieltä opettelevien oppilaiden kanssa toimivat toistuvat työtavat kuten päivittäiset tarinat, joissa oppilaat saavat tulla luokan eteen tarinanojatuoliin istumaan ja kertomaan edellisen päivän tapahtumista.

Usein oppilaiden arkipäivät olivat hyvin paljon aikaisempien kaltaisia, mutta yhtä suurella innolla he viittasivat jokaisena aamuna päästäkseen tarinatuoliin. Kertominen oli tapahtumia tärkeämpää.

Valmistavan luokan opetukseen sopivat myös kuvitteelliset satumaailmat. Pitkäkestoinen työskentely motivoi oppilaita.

Kun oppilaat tutustuvat satumaailmaan, he odottavat tarinan jatkumista ja pohtivat, mitä henkilöille seuraavaksi voisi tapahtua. Pitkäkestoisessa työskentelyssä on myös mahdollista vakiinnuttaa esimerkiksi tietyn kuvan sanasto osaksi oppilaiden aktiivista sanavarastoa.

Ennen sadutusta valmistavassa luokassa kerroin oppilaille usein tarinoita puusta ja linnusta. Piirsin ne jokaisella kertomiskerralla taululle suureksi taulukuvaksi.

Toistokerronta sopii hyvin käytettäväksi maahanmuuttajaopetuksessa. Samaa tarinaa voidaan toistaa useilla tunneilla. Näin vieras kieli alkaa hiljalleen myös heikommin suomea osaavien oppilaiden mielissä löytää merkityksiä.

Taulukuvan tarkoituksena on helpottaa tarinan ymmärtämistä. Sen edessä tarinaa toistavat oppilaat voivat myös havainnollistaa tarinan vaikeita sanoja eleillä tai tiettyä kuvan osaa osoittaen. Vaikka tarinaa toistetaan vapaasti omin sanoin, opettaja voi toistovuorollaan tuoda lisää sanastoa oppilaiden käyttöön.

Kun yhteinen tarinoiden ympäristö, linnun ja puun maailma, oli luotu, sadutin luokan oppilaita. Osa jatkoi linnun ja puun seikkailuja, osa toisti aikaisemmin kerrottuja tarinoita ja osa irtaantui näistä virikkeistä täysin.

Oli riemastuttavaa seurata, kun oppilaat, jotka olivat opiskelleet suomea vasta muutamia kuukausia, loivat tarinoita uudella kielellään. He miettivät, uskalsivat ja lopulta halusivat kertoa yhä uusia ja uusia satuja. Tarinat kertoivat usein ystävyydestä ja huolenpidosta.

Olipa kerran puu ja koti. Puu itki. Sitten yksi poika tuli ja sitten hän keräsi omenoita puusta. Puu heilutti ja omenat putosivat. Poika tuli taas keräämään omenoita ja äiti ilahtui ja äiti tykkäsi hänen pojastaan. Puu ja poika tulivat ystäviksi. Tuli sade ja poika tuli ulos ja hän lapioi.

Sitten hän haki auringonkukan siemenen ja oli yö. Sitten he heräsivät ja auringonkukka oli vähän kasvanut. Poika meni äkkiä katsomaan ja omenapuu vahti auringonkukkaa.

Poika oli mennyt kouluun. Sitten hän oppi siellä lukemaan ja kirjoittamaan. Hän tuli koulusta kotiin ja tuli katsomaan auringonkukkaa ja kaikki olivat kasvaneet. Ja poika oli kiitollinen, kun omenapuu vahti sitä. Ja taas oli yö.

Sitten oli aamu ja omenapuu ei ollut nukkunut. Hän vahti koko ajan auringonkukkaa. Auringonkukka puhui omenan kanssa. Auringonkukka ja omena olivat ystäviä. Yö tuli ja omenapuu oli iloinen, kun auringonkukka oli nukkunut.

Sitten maan alta tuli myyrä. Hän kutitti omenapuun juuria.

Puu sanoi: ”Kutittaa.”

Myyrä sanoi: ”Anteeksi.”

Hän meni kotiin. Sitten tuli aamu ja poika meni keräämään taas omenoita. Hän katsoi auringonkukkaa ja auringonkukka oli taas samanlainen kuin ennen.

Abdi, 7 vuotta

Orava ja jänis olivat puun kanssa kavereita. Sitten jänis ja puu leikkivät.

Lintukin tuli sanomaan: ”Minäkin haluan leikkiä teidän kanssa.”

Sitten he menivät talon sisälle. He söivät omenoita.

Jänis sanoi: ”Minulla on vielä nälkä.”

Ja he menivät uudestaan ottamaan omenoita ja syömään. Sitten tyttö tuli eräänä päivänä jäniksen taloon. Hänkin söi omenaa. Tyttökin söi omenaa.

Sitten tyttö sanoi: ”Minulla on vielä nälkä.” Jänis meni tekemään ruokaa nopeasti.

Hän teki riisiä ja laittoi tomaattia riisin sekaan. Sitten siitä tuli hyvää. Hän laittoi lautasen ja tyttö söi ja sitten jänis juoksi ottamaan leipää ja voita ja laittoi hänelle juustoa. Sitten hän antoi hänelle leivän.

Amina, 10 vuotta

Kirjoitustaitoisten oppilaiden ryhmässä satuja voidaan myös kertoa yhdessä niin, että jokainen lisää siihen yhden virkkeen toisten kirjatessa satua itselleen muistiin. Tällöin jokainen jatkoa kertova oppilas saa hetken kokeilla koko luokan huomion kohtaamista.

Vastuu tarinasta on yhtä aikaa koko ryhmällä ja tietyllä oppilaalla. Tämä on opettajan näkökulmasta haasteellista. Siedettävänä on se, että tarina rakentuu toisin kuin ehkä toivoisi.

Oppilaat voivat johdattaa tarinaa esimerkiksi tietokonepelimaailmaan, jonka hahmot vain osa oppilaista tuntee. Tässä on kuitenkin myös sadutuksen rikkaus: kaikki on mahdollista. Oppilaat voivat käsitellä saduissa itselleen tärkeitä aihepiirejä ja liikkua itselleen läheisissä maailmoissa.

ROHKEUS LÖYTYY SADUISTA

Toisen lapsiryhmän kanssa tavoitteena oli tukea suomi toisena kielenä oppitunneilla kahden ensimmäistä luokkaa käyvän somalialaistaustaisen oppilaan omaa ilmaisua ja rohkaista heitä tuottamaan puhuttua ja kirjoitettua tekstiä.

Sadutus toteutettiin helsinkiläisellä ala-asteella suomi toisena kielenä tuntien aikana. Rauhallisen ilmapiirin luomiseksi sadutus toteutettiin niin, että paikalla olivat vain sadutukseen osallistuvat oppilaat ja satu- ja tietokoneelle kirjaava opettaja. 7-vuotiaat Safia ja Adam osallistuivat kolmeviikkoiseen hankkeeseen varovaisen innostuneesti.

Adam: ”En mä tätä osaa.”
Opettaja: ”Voit kertoa ihan mitä haluat.”
Adam: ”Mut en mä tätä osaa. Mä en vielä paljon osaa lukea.”

Oppilaiden koulutaidot ja käsitys omista kyvyistä vaikuttivat sadutustilanteeseen. Adamin ensimmäinen sadutuskokemus alkoi epävarmasti. Ensimmäinen satu syntyi pitkän hiljaisuuden jälkeen. Todennäköisesti Adam koki myös sadutuksen opetustilanteena, joissa oli tottunut epäonnistumaan.

Adamin epävarmuus kuitenkin väheni seuraavilla tunneilla ja hän innostui kertomaan satuja. Sadutuksen yhtenä tavoitteena Adamin kaltaisilla koulusuoriutumisestaan epävarmoilla lapsilla tuntuukin olevan rohkeuden kasvattaminen.

Safialle sadutusmenetelmä oli tuttu jo päiväkodista, joten aloittaminen oli hänelle helpompaa. Safialla oli myös paljon onnistumisen kokemuksia ensimmäisen lukukauden ajalta koulusta, mikä tuki häntä näissä tavallisesta kouluarjesta poikkeavissa tilanteissa.

Formaalit kielenopetuksen tavoitteet eivät olleet jakson tärkeimpiä tavoitteita. Esimerkiksi kielivirheiden korjaaminen luovasta suullisesti kerrotusta tekstistä tuntui mahdottomalta ajatukselta, eikä silloin sadutuksen idea toteutuisikaan. Kuitenkaan kielenopetuksen tavoitteet ja sadutuksen menetelmä eivät näyttäneet olevan ristiriidassa keskenään.

Molemmat sadutetut oppilaat olivat käyneet muutamia kuukausia koulua ja opettelivat lukemaan.

Safian tietoisuus kirjoitetusta kielestä ja sen tuottamisesta näkyi hänen kertoessaan satua. Hän tarkkaili tietokoneen ruudulle ilmestyviä sanoja, jaksotti puhumaansa virkkeiksi ja odotti tarvittaessa jopa jokaisen sanan jälkeen, että kirjuri pysyi mukana.

Adamin tarinoille tyypillistä taas oli niiden vauhti. Hän kiihdytti tarinan huimaavaan nopeuteen niin, että kirjaaminen oli mahdotonta. Hidastaessaan hän myös muutti tarinaa tai aloitti jostain kohdasta, jota aikaisemmassa versiossa ei ollut.

Safian tarinat sijoittuivat usein kotiin. Henkilöinä olivat nimettömät tyttö, poika, isä ja äiti. Tarinoissa neuvoteltiin ja väiteltiin. Safia kertoi useimmiten kahden kertomuksen päähenkilön vuoropuheluita. Vanhemmat olivat tarinoissa vaativia ja turvallisia, ja lapset kyselivät paljon. Joskus väittelyt henkilöiden välillä yltyivät riidoiksi kuten kissan ja koiran tapauksessa.

Seuraavassa kolme Safian kertomaa satua:

POIKA MENEE KOULUA

Olipa kerran poika. Se kävi koulua. Sitten hänen äitinsä sanoi, että mene nyt äkkiä kouluun. Sitten se poika sanoi, että miksi minun pitää mennä koulua. Äiti sanoi, siksi kun sinä opit paljon asioita siellä.
No, mitä asioita.
No, paljon uutta.
Mitä uutta?
Aika hyvää uutta, hah!
Miksi minä opin uutta?
Siksi kun sinä olet hyvä oppimaan lukemista.
Ja sitten minä en halua käydä koulua.
Kyllä sinä menet sinne.
Isä minä en halua mennä sinne.
No, kyllä sinun pitää mennä sinne.

TYTTÖ MENEE KOULUA

Isä minun pitää mennä kouluun. Minä kyllä tykkään koulusta.
Joo, kyllä se on hauskaa.
Joo, minä haluan mennä sinne ja minä opin paljon uutta siellä.
Kiva, kun sinä menet sinne. Kyllä sinä opit paljon uutta siellä
No okei, minä menen sinne, mutta tulen kyllä takaisin kotiin.

KISSA JA KOIRA

Kissa ja koira menivät pihalle. Siellä he tekivät hampurilaisia, leikkihampurilaisia. Kissa sanoi:
Miksi me tehään hampurilaisia?
Se on hyvää.
Ethän sä osaa syödä.
Osaanpas.
Elä sä puutu mun asioihin.
Puutun.
Ei se sulle kuulu.
No okei, mä teen ihan mitä vaan.
Okei, minä lähden kotiin.
Koira sanoi, että minä menen kanssa kotiin. Sen pituinen se.

Myös Adam halusi kertoa kissasta ja koirasta kuultuaan Safian tarinan. Hän otti kuitenkin Safian tarinasta vain päähenkilöt ja siirsi heidät aivan toisenlaiseen tilanteeseen. Tarina alkaa ikään kuin kesken sitten-sanalla. Todennäköisesti Adam oli kuunnellut tarkasti Safian kertomusta ja teki sille oma-aloitteisesti jatkoa.

KISSASTA JA KOIRASTA

Sitten ne lähti äitille ja isille. Sitten ne lähti taas niiden äitille ja vaarille. Sitten ne lähti kotiin. Sitten ne tuli huomenna ulos. Sitten ne lähti kotiin.

Molempien lasten tarinoissa arkisilla kohtaamisilla oli tärkeä rooli. Safia kertoi vuoropuheluita lasten arjesta. Hiekkalaatikolla voi tulla riitaa leikkihampurilaisia paistettaessa ja kouluun täytyy mennä, vaikka kuinka jännittäisi. Adamin tarinoissa oli usein paljon henkilöitä ja päähenkilöt kävivät kylässä monien eri sukulaisten luona.

Sadutustunneilla puhuttiin paljon. Tästä puheesta vain pieni osa tallentui tietokoneelle lasten tarinoina. Varmasti yhtä tärkeitä olivat tarinat, joita lapset kertoivat tietokoneluokkaan käveltäessä ja satujen välillä.

Sadutustilanteet tarjosivat lapsille tavallista kouluarkea vapaamuotoisemman hetken, jossa oman kulttuurin tarinoille ja omille ajatuksille oli tilaa. Oppilaita puhututtivat esimerkiksi kaverisuhteet, uintitunneilta poisjääminen ja ramadanin päättävän eid-juhlan jännittävä odotus.

MANGON MAAILMAN MAINIOT

Kokeile seuraavia:
- käytä luokassa tarinatuolia
- kokeile sadutusta kirjoitusharjoituksena: yksi kertoo, muut kirjaavat ylös
- rohkaise puhumaan senkin jälkeen, kun sadut on kerrottu
- ole aidosti kiinnostunut siitä, mitä oppilas kertoo
- yhden kertoessa muut voivat piirtää satuun kuvia

SADUTUSTA ERI TOIMINTAYMPÄRISTÖISSÄ

Liisa Karlsson

Sadutusta on käytetty monenlaisessa toiminnassa maahanmuuttajataustaisten lasten ja aikuisten kanssa.

He ovat kertoneet kertomuksiaan luokissa, pienryhmätunneilla, erityisopetuksessa, yläasteella, päiväkodeissa, iltapäiväkerhossa, sanataidepajoissa, aikuiskoulutuksessa, museoissa ja kotona.

Tarinoita on kerrottu yksin, ryhmässä, kirjeenvaihtokaverille, toiselle lapselle, isälle tai ihan vieraalle museo-oppaalle. Lapset ja nuoret ovat saduttaneet vanhempiaan tai muita sukulaisiaan ja ystäviään. Seuraavassa erilaisia kokemuksia sadutuksesta maahanmuuttajataustaisten lasten, nuorten ja aikuisten kanssa.

KULTTUURIT KOHTAAVAT SADUTTAMALLA

Reeli Karimäki
folkloristi ja opettajan sijainen
Kannelmäen ala-aste, Helsinki

Olen saduttanut monia maahanmuuttajataustaisia lapsia kouluissa. Se sujuu yhtä helposti ja mukavasti kuin syntyperältään suomalaisten lasten sadutus. Eroja ei juuri ole. Sen sijaan satujen sisällöissä kulttuurierot tulevat toisinaan varsin selvästi esiin.

Esimerkiksi nimet ja tapahtumien paikat ovat usein lapsen kotimaasta tai äidinkielestä lähtöisin. Kun näitä satuja lukee luokassa ääneen lapsen luokkatovereille, herättävät ne usein paljon keskustelua ja kiinnostusta.

Kokemukseni mukaan lapset haluavat tietää lisää nimenomaan tapahtumapaikoista, luonnosta ja eläimistä, joita saduissa usein esiintyy ja jotka suomalaisille lapsille ovat eksoottisia.

Syntyperältään suomalaiset lapset ilmaisevat usein sekä ihastuksensa, että ihmetyksensä siitä, että joku on nähnyt niin jännittäviä paikkoja, ja tietää toisesta maasta niin paljon. Se ei ole lapsille ollenkaan itsestään selvää.

Hyvin usein tällaisissa tilanteissa on minulle jäänyt kuva, että sadun kertoneen maahanmuuttajataustaisen lapsen status luokassa tavallaan nousee. Hän saa ihailevia katseita, ja hänelle esitetään paljon kysymyksiä.

Hän on selvästi oman kotimaansa asiantuntija, ja sadut ovat herättäneet muiden lasten kiinnostuksen hänen kotimaataan kohtaan. Juuri näin kävi keväällä 2004 saduttaessani Kiinassa syntynyttä yhdeksänvuotiasta Jon-poikaa. Tässä hänen satunsa:

> Minä kerron yhden pandatarinan. Se on taistelupanda. Asuu Kiinanmuurilla tai ihan siellä lähellä. Mutta se ei syö mitään bambua vaan hampurilaisia ja riisiä. Parasta siinä on se kun se osaa niin monia taistelulajeja. Panda-armeija harjoittelee muurilla, juoksee sitä pitkin ylös ja alas. Ne ei harjoittele perinteisiä kiinalaisia lajeja vaan niillä on Colt-pistoolit. Ne harjoittelevat itsepuolustusta. Kerran sinne armeijaan halusi tulla vakooja Lii, se otti Pekingin eläintarhaan lisää pandoja. Mä oon käyny siellä, ja siellä on niitä pandoja ainakin ollut. Lii halusi ne kaikki, mutta Pandat murskasivat sen. Sitten ne jatko harjoittelua. Loppu.
> ***Jon, 9 vuotta***

LASTEN KULTTUURIA SIJAISEN TUNNILLA

Eri luokkien oman opettajan kanssa olemme sopineet, että kun olen heidän sijaisenaan, käsittelen oppilaiden kanssa lasten kulttuuria. Silloin aina sadutan.

Olemme usean luokan kanssa tehneet sadutuksella satukirjan. Sellainen on esimerkiksi erityisluokan kanssa tehty Kauhukartanosta skeittaamaan. Oppilaista useat ovat olleet maahanmuuttajia. Heidän saduttamisensa ei eronnut Suomessa syntyneiden saduttamisesta. Kirjasta tuli hieno. Kaikki saivat omat kappaleensa, hienot painetut nelivärikirjat muovikansineen. Se projekti oli kyllä tosi hauska!

ILTAPÄIVÄKERHOJEN SATUKIRJEENVAIHTO

Eija Asikainen
suunnittelija
koululaisten iltapäiväkerho, Joensuu

Kokeilimme täällä Joensuussa Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kotoutuva perhe -projektissa sadutusta keväällä 2003 siten, että Joensuun venäjänkielisten koululaisten iltapäiväkerhon lapset kertoivat satuja, jotka lähetettiin Sortavalaan. Sortavalassa puolestaan lapset kertoivat satuja, jotka lähetettiin tänne Joensuuhun. Sadutus tapahtui venäjäksi.

Moni iltapäiväkerhon lapsista oli kotoisin Sortavalasta. Satukirjeenvaihdon yhtenä ideana oli, että näin maahanmuuttajalapset saisivat olla yhteydessä oman kotiseudun lapsiin ja toisinpäin; sortavalaiset lapset saisivat kontakteja maahanmuuttajalapsiin omalla kielellään ja suomalaiseen lastenkulttuuriin. Saduttajana toimi kerhon ohjaaja Ljudmila Laine.

PIENRYHMÄSSÄ SADUTETAAN

Paula Konsti
suomi toisena kielenä -opettaja
Havukallion alakoulu, Vantaa

Käytän sadutusta toisinaan, kun opetan pienryhmää, jossa on 1-4 oppilasta. Lapset pitävät saduttamisesta ja pyytävät lukemaan vanhoja tarinoitaan yhä uudestaan.

Itseäni ihmetyttävä havainto on ollut se, että lapset kuuntelevat niin intensiivisesti tarinoita, jotka kertovat arjen kulusta tyyliin: heräsin ja söin aamupalaa, pesin hampaat ja laitoin vaatteet päälle, sitten lähdin ulos jne.

Nämä arjen jutut voittivat "hurjat seikkailut", joissa kuollaan ja veri virtaa. Ehkä lapsesta on sykähdyttävää kuulla, että muutkin elävät samanlaista arkea kuin hän. Lukevathan monet aikuisetkin päiväkirjaromaaneja ja kuvauksia elämän arjesta.

Musta tuntuu -päätelmä on, että sadutus vaikuttaa positiivisesti lapsiin, lapsiryhmään ja saduttajan ja lapsen välisiin suhteisiin.

SADUTUSTA KIRJOITTAJAPIIREISSÄ JA MUSEOSSA

Sirpa Kivilaakso
Kirjallisuuden ja sanataiteen opettaja
Helsinki

Maahanmuuttajataustaisia ja suomalaisia lapsia ja nuoria on sadutettu sanataidepajoissa ja kirjallisuuspiireissä. Pukinmäen Taidetalon Sanasirkus -lehdessä (3/ 2004) on maahanmuuttajataustaisten nuorten runoja ja satuja. Olen saduttanut myös Vantaan Taidemuseon Eläviä arvoituksia -näyttelyprojektissa maahanmuuttajakoululaisryhmiä. Heidänkin tekstejään on julkaistu samaisessa lehdessä (6/2004).

Vantaan Taidemuseon sadutusryhmissä nousi esiin maahanmuuttajien ja erityisesti somalityttöjen keskuudessa vallitseva vahva ja runsas kerronnan kulttuuri. Tytöt keksivät paljon satuja näyttelyn kuvista ja esineistä ja olivat innoissaan niistä. He myös hallitsivat suomen kielen hyvin. Pojat sen sijaan vetäytyivät syrjemmälle ja antoivat tytöille tilaa. Suullisen kerronnan perinne elää heillä vahvasti oman kultuurin keskuudessa, ja tätä tulisi hyödyntää kasvatus- ja koulutusalalla.

Uomarinteen koulun 4. luokan sadutus:

LINNANMÄEN UUSI KONE

> Lintsiin tehtiin iso rata. Satoja ihmisiä tuli jonoon, että he pääsivät sinne. Vaunussa oli suuria kasvoja, jotka katsoivat ulos. Ihmiset hämmästelivät suuria kasvoja. Ne eivät uskaltaneet istua vaunuihin vaan rohkea pupu tuli ja rohkaisi ne. Sitten ihmiset halusivat mennä vaunuun.
> Ihmiset istuivat junassa ja se käynnistyi nopeasti. Juna tärisi hirveästi, ihmisiä pelotti. Poikapupu kutsui tyttöpupun apuun. Molemmat puput rohkaisivat ihmisiä. Ihmiset lähtivät hyvillä mielin pois.
> ***Kertojat: Sahra, Laki, Halit, Vjollca, Tiia, Jenni, Som, Kevin, Abdi-Wahab, Mohamud***

SADUTUSTA VALMISTAVALLA LUOKALLA

Sini Alén
erityisopettaja
Uomarinteen koulu, Vantaa

Meidän valmistavalla luokalla on kahdeksan oppilasta neljästä eri maasta. He ovat 7-11-vuotiaita. Koska kaikki eivät osaa vielä kirjoittaa ja suomen kieli on vielä hankalaa, pyydettiin avuksi kuudesluokkalaisia, jotka auttoivatkin mielellään ja ystävällisesti.

Valmistavan luokan oppilaat ja kuudesluokkalaiset etsivät pareittain sopivan rauhaisan nurkan koululta, ja pienet kertoivat tarinan, joko tositapahtumiin perustuvan tai mielikuvituksen tuotteen, jonka isommat kirjasivat ylös.

Lopuksi kirjoittaja luki tekstin ääneen kertojalle ja kysyi, haluaako hän lisätä tai muuttaa jotakin kertomuksessa. Valmistavan luokan oppilaat olivat hyvin tyytyväisiä sadun valmistumisen jälkeen. Oli ollut hauskaa, kun isompi oli kuunnellut ja kirjannut. Lopuksi tehtiin näyttely koulun seinille.

TURVALLISUUTTA KRIISITILANTEESSA SADUTTAMALLA

Aila Keturi
Luokanopettaja
Uomarinteen koulu, Vantaa

Olen viidennen luokan opettaja ja opetan myös 2. luokalle äidinkieltä. Aloitimme lukuvuoden tammikuussa. Aasiassa oli juuri hyökyaalto tehnyt valtavia tuhoja ja se kosketti syvästi oppilaitamme. Päätin saduttaa lapsia.

Toisluokkalaisia ei ollut aikaisemmin sadutettu, joten aloitin heidän kanssaan ensin yhteissadutuksella. Kirjoitin koko ryhmän yhteisen sadun muistiin. Sitten kerroin, että seuraavana päivänä tulevat 5. luokan oppilaat saduttamaan yksitellen jokaisen.

Seuraavana päivänä jakaannuimme kahteen luokkahuoneeseen. Kukin pari etsi itselleen sopivan sopen. Lapset saivat kertoa aivan minkälaisen tarinan tahansa; omia tuntemuksia, seikkailun tai vaikka jonkin mieltä painavan jutun.

Lopuksi myös 2.-luokkalaiset saivat kirjata 5.-luokkalaisten tarinan. Luokassa oli aivan ihmeellinen tunnelma, joka henki luottavaisuutta ja turvallisuutta.

Jos opettaja tai saduttaja ei ole tarkemmin perehtynyt sadutukseen, luulee hän, että se on vain sadun tekemistä. Mutta se on paljon muuta. Se on henkisesti aikamoinen vuorovaikutustilanne, ihan maaginen juttu.

Olen houkutellut myös vanhempia mukaan sadutukseen. Tammikuun lauantaina meillä oli avoimien ovien päivä Uomarinteen koulussa. Olen äidinkielen opettajana 2c-luokassa, joka on ruotsin kielen kielikylpyluokka.

Olin pyytänyt paria oman luokkani viidesluokkalaista tulemaan saduttamaan toisluokkalaisia vanhempien ollessa läsnä. Ilmapiiri oli erittäin myönteinen ja noin 15 vanhempaa oli seuraamassa tuntia.

Pyysin juuri sadutettuja koululaisia valitsemaan äidin ja isän, jotka myös sadutettiin. Näin teimme ja oli hieno fiilis. Tokaluokkalaiset kuuntelivat hievahtamatta kun viidesluokkalaiset lukivat heille näiden vanhempien sadutustuotokset. Tätä samaa voisi toteuttaa myös maahanmuuttajalasten vanhemmille!

SUOMEA OPETTELEVIEN SADUTUSTA

Riitta Iiskola
6-vuotiaiden valmistavan luokan opettaja
Tiistilän koulu, Espoo

Olen saduttanut lapsia kymmenen vuotta, se on yleisesti käyttämäni työmenetelmä. Olen saduttanut maahanmuuttajalapsia kuudetta vuotta 6-vuotiaiden valmistavan luokan erityisopettajana. Olen myös tehnyt satukansioita lasten saduista kerran vuodessa suomi toisena kielenä opetuksessa ensimmäisellä luokalla.

Minua kiinnostaa lapsen oma tarina. Sitä pääsee yhdessä ikään kuin sisään lapsen ajatuskulkuihin, vaikkei hänellä vielä olisi juurikaan suomen sanoja. Säännöllisesti kirjaamalla kertomuksia näkyy hienosti myös kieli ja sen muuttuminen vuoden mittaan. Sadut laitetaan portfolio-kansioon kevään päätteeksi, ja näin tuleva luokanopettaja saa hyvän käsityksen lapsen mielenkiinnon kohteista ja hänen tavastaan ilmaista itseään suomeksi.

Osa valmistavan luokan lapsista on vasta muuttanut Suomeen. Toimimme siten, että lapset saavat ensin piirtää kertomuksensa ja sitten kirjaan sen, mitä he kertovat. Se on helpompaa etenkin niille, joilla ei vielä ole hallussaan kovin monta suomen sanaa. Meillä on myös Satuseinä, jonne kertomukset ja kuvat tulevat näytteille. Niitä voivat myös muut koulussa olevat lukea. Lapset ovat ylpeitä saduistaan.

Alussa sadut ovat usein sanaluetteloita siitä, mitä kuvassa on kuten talo, puu, kukka. Viime kesänä Suomeen muuttanut venäläispoika yllätti minut täysin. Vaikka hän oli muuttanut Suomeen heinäkuussa ja puhuimme lähinnä englantia keskenämme, hänen marraskuun sadussaan oli jo kolmesanaisia lauseita: ”Hevonen on keltainen, mies on pieni, aurinko on suuri” Minä en tiennyt lainkaan pojan uskomattomasta osaamisesta!

LYHYT SATUKIN KERTOO

Tuula Stenius
saduttajakouluttaja

Olin sadutusmenetelmien kouluttajien koulutuksessa. Joka kerta alussa kävimme läpi kokemuksia, oivalluksia ja tuntemuksia.

Erään kerran maahanmuuttajaryhmää opettava opettaja purki mieltään. Hän kertoi, että ei saa mitään irti lapsista. Sadut ovat jotenkin huonoja. Hän kaivoi esiin muutaman sadun ja luki muille.

En muista tarkkaan, mutta eräs satu oli jotenkin tällainen: ”Tyttö, sininen, tulee, aurinko.” Minusta se oli hieno satu, melkein itkettävä. Siinä kiteytyi pienen Suomeen kotoutuvan satu. Se oli runo. Siinä oli lyhyesti kaikki.

Kehuimme satuja ja puhuimme asiasta pitkään. Seuraavalla kerralla opettaja tuli oivallus mukanaan. Hän näki lyhyet tarinat aivan uudessa valossa ja luki niitä ylpeänä meille. Tämän jälkeen opettaja ryhtyi uudella innolla saduttamaan oppilaitaan.

MAAHANMUUTTAJA-AIKUISTEN OMANKIELISTÄ SADUTUSTA

Hannele Pesola
aikuiskouluttaja
Helsinki

Kotoutumiskoulutusten osalta olen huomannut, että sadutus koetaan opiskelijan oman äidinkielen ja kulttuurin arvostuksena. Mielestäni omankielinen sadutus mahdollistaa positiivisia tunnemuistoja ja voi olla jopa eheyttävää. Sadutuksen jälkeen opiskelijat ovat paljon ”rennompia” opettajaa kohtaan. Monissa kulttuureissa opettaja koetaan kunnioitettuna auktoriteettina ja vakavana piiskurina.

Aloittaessani sadutusta olen kertonut ja esitellyt menetelmän Stakesin netti-sivuilla (www.stakes.fi/lapsetkertovat) olevien monikielisten sadutusohjeiden avulla. Joskus on ollut mukana jo enemmän suomea ymmärtävä ja puhuva opiskelija ikään kuin tulkkaamassa.

Ohjeistuksen jälkeen opiskelijat ovat saduttaneet toisiaan omilla äidinkielillään. Sitten jokainen kirjaaja on lukenut sadut myös omalla äidinkielellään. Opiskelijoille tämä on ollut hauska yhteinen ja ryhmäyttävä hetki. Olemme kuunnelleet kielen rytmiä ja äänteitä. Olemme myös maalanneet sadutuskuvia äännemaailmoista käsin.

Kotoutumiskoulutuksessa olevat opiskelevat suomen kielen alkeita, joten sadun kääntämistä tai saduttamista suomeksi ei ole heidän omissa ryhmissä voitu tehdä. Pidemmälle ehtineet ovat kääntäneet minulle joitakin tarinoita. Ne ovat pitkälti olleet kansansatuja, joitakin tarinoita pakolaisleireiltä on ollut mukana.

Kielitaitotaso 1-3-koulutuksissa saduttaminen suomen kielellä onnistuu, mutta opiskelijat ovat erittäin kriittisiä puhuttua ja kirjoitettua kieltä kohtaan. Parhaiten ovat onnistuneet sadutukset opiskelijoiden omilla kielillä. Jokainen on sitten halutessaan vapaasti kertonut itse tarinansa suomeksi.

Näissä ryhmissä olemme viettäneet hauskat hetket kansantarinoiden samanhenkisyyden ääressä. Kuinka ”punahilkka” esiintyykään monissa maissa, jokaisessa hiukan erilaisena. Tästä olemme päässeet lukemaan suomalaisia kansansatuja ja tarinoita.

Kahden ryhmän kanssa olemme toteuttaneet sadutusprojektin siten, että lähihoitaja- ja koulunkäyntiavustajaopiskelijat ovat saduttaneet yhdessä maahanmuuttajaopiskelijoiden kanssa koulun kaikkia muita opiskelijoita ja henkilökuntaa.

Sadut on kiinnitetty seinille kaikkien luettaviksi. Sadutusprojektit ovat olleet antoisia, kasvattavia ja ennakkoluuloja vähentäviä. Ne ovat edistäneet maahanmuuttajien ja suomalaisten opiskelijoiden keskinäisiä suhteita ja rohkaisseet kielelliseen kommunikaatioon puolin ja toisin.

Saduttaa voi kaikkia kulttuuri- ja uskontotaustasta riippumatta. Pelisäännöt ja etiikka ovat samat kuin lastenkin sadutuksessa. Kysymys on yhteyden saavuttamisesta ja kunnioituksesta toista kohtaan.

SATUSILTOJA ERI MAIDEN VÄLILLE

Liisa Karlsson
sadutuksen tutkija ja kehittäjä
Lapset kertovat ja toimivat tutkija- ja kehittäjä-verkoston vetäjä

Eri maissa lasten ja nuorten kanssa toimivat ovat vuodesta 1996 käyttäneet sadutusta lasten kuuntelun ja mukaanoton menetelmänä. Pohjoismainen satukirjeenvaihto alkoi eri maiden lasten välillä vuonna 1996 pohjoismaisessa Satukeikassa.

Siinä luotiin aivan uusia lasten vuoropuhelun ja henkilökohtaisen ajatusten vaihdon tapoja; lapset, kaikkein pienimmätkin, saivat omien sanojensa kautta pitkäaikaisen yhteyden toisen maan lapsiin. Vuoropuhelua pidettiin kaikissa maissa tärkeänä.

Suomalaislapset ja pakolaisleirillä asuvat palestiinalais- ja libanonilaislapset ryhtyivät satukirjeenvaihtoon vuonna 2001. Lapsia sadutettiin molemmissa maissa, ja kertomukset kulkivat sähköpostin tai vierailijan ja posteljoonihiiren sekä satukansion mukana maasta toiseen.

Satukirjeenvaihto jatkuu edelleen. Satusillan kautta Kotkan ja Beirutin lapset ovat omien tarinoittensa, sanojen ja kuvien, välityksellä päässeet kurkistamaan toistensa ajatuksiin ja kokemuksiin.

Kun työntekijät Beirutissa olivat saduttaneet pidempään, he totesivat: ”Minähän puhun yleensä liikaa, ja lapsilla on liian vähän tilaa”. Sadutusmenetelmä on osoittautunut varsinaiseksi aikuisten kasvatus- ja opetusmenetelmäksi, kulttuurista riippumatta.

Lapset elävät ja leikkivät. Kaikista kulttuurieroista ja vaihtelevista elämäntilanteista huolimatta lasten tarinankerronta on ehtymätöntä. He kuuntelevat satuja mielellään ja kertovat innostuneesti vastaustarinoita. Lapsilla ei ole raja-aitoja.

Lapset ovat spontaaneja. Kun beirutilaiset ja palestiinalaiset kertoivat sadun äidistä, jolla oli jalka kipeä, ei samaa ollut vaikea kuvitella suomalaisten lastenkaan. Lapsille kuvittelu on arkipäiväisempää kuin aikuisille. He kuuntelevat tarinoita satuina ja näkevät myös leikin ja huumorin.

Myös muihin maihin on suunnattu suomalaisten lasten ja nuorten kirjeenvaihtoon pohjaavia satusiltoja: suomalaiset ovat vaihtaneet satuja Kuwaitin kurdien ja Venäjän koululaisten kanssa.

Libanonilaisella pakolaisleirillä asuvan palestiinalaisen 11-vuotiaan Ihabin käsi oli vammautunut. Hän oli syrjäänvetäytyvä, vastahakoinen eikä osannut lukea eikä kirjoittaa.

Opettajat ja mielenterveyskeskuksen työntekijät olivat yrittäneet kaikin tavoin, mutta tuloksetta motivoida Ihabia lukemisen opetteluun ja muuhun toimintaan.

Eräällä tapaamiskerralla erityisopettaja ehdotti Ihabille, että opettaja kirjoittaisi Ihabin sadun muistiin, ja sitten se voitaisiin lähettää Suomeen juuri käynnistyneen Satusilta-kirjeenvaihdon mukana. Ensimmäistä kertaa Ihab innostui yhteistyöstä erityisopettajan kanssa.

Sadun kuunneltuaan opettaja oli hämmästynyt siitä, miten upea kertomus Ihabilla oli kerrottavanaan ja miten taitava ilmaisija hän oli.

Erityisopettajan, joka tunsi pojan ja hänen elämänsä hyvin, näkemys oli, että Ihab oli sadussaan kertonut näkymättömästä osaamattomuuden ja vammaisuuden verkosta, joka häntä ympäröi.

Opettajalle pojan tarina avasi sen, miten Ihab yhdessä muiden kanssa halusi taistella päästäkseen ulos tästä näkymättömästä verkosta, joka hänen elämäänsä rajoitti. Kertomus antoi Ihabin sisimmälle näkyvän muodon.

Ihab innostui kertomisesta niin paljon, että myöhemmin samana päivänä hän ilmoitti toiselle mielenterveyskeskuksen työntekijälle haluavansa kertoa vielä toisen kertomuksen. Myöhemmin sadutus innosti Ihabin opettelemaan lukemista ja kirjoittamista.

SATUSILTA - PRDI CHIROK KIRKUKISSA

Kirsti Palonen
psykologi
Psykologien sosiaalinen vastuu ry.

Olipa kerran nainen.

Nainen sanoi: “Menepä mieheni ostamaan tomaatteja ja kurkkua.”

Mies tuli takaisin. Vaimo ei ollutkaan kotona. Sitten mies lähti etsimään vaimoaan. Mies löysi vaimonsa.

Mies kysyi: “Vaimo, mihin olit menossa?”

Sanaria Burhan, 6-vuotias kurdityttö, avasi Psykologien sosiaalinen vastuu ry:n Satusilta-pilotin Kirkukissa 28.8.2003 kertomalla tämän tarinan suomalaiselle saduttajalle.

Kokeilu on jatkunut Satusilta-Prdi chirok -hankkeena. Ensimmäistä satua oli kätilöity kertomalla Abbasin perheen pihassa istuville lapsille ja aikuisille sadutusmenetelmästä ja Satusilta-suunnitelmasta.

Vielä samana päivänä pikakoulutettiin Shadea Abbas ja Heifa Abdil Hamid, kaksi kirkukilaista perheenäitiä, käyttämään sadutusmenetelmää ja toimimaan hankkeen toteuttajina Kirkukissa.

Hankkeissa, joissa lapset vaihtavat saduttamalla syntyneitä kertomuksia keskenään, kehkeytyy uudenlaista lasten välistä vuorovaikutusta. Kriisialueilla ja muutoin vaikeissa oloissa eläville ja traumatisoituneille lapsille sadutus voi myös merkitä terapeuttisen prosessoinnin ja jakamisen mahdollisuutta.

Kirkukissa saduttajilla on ollut lapsiryhmiä omalla asuinalueellaan ja Kurdistan Save the Children -järjestössä. Satuja ja piirustuksia on syntynyt runsaasti, mutta niiden toimittamisessa Suomeen on ollut vaikeuksia, koska Irakissa ei ole toimivaa postilaitosta.

Turvallisuussyistä Suomen ulkoasiainministeriön kanssa on sovittu, että suunnitellut koulutukset, mukaan lukien perusteellisempi Satusilta-kurssi, siirretään tulevaisuuteen.

Satusilta on lasten ehdoilla ja lapsille sopivalla tavalla toteutettua kansainvälisyyskasvatusta, mutta samalla sananvapauden harjoittelua alueella, jossa on jouduttu varomaan puheita ystävienkin kesken. Lapsi saa opetella ajatustensa ilmaisemista, ja aikuinen opettelee antamaan lapselle sananvapauden.

Sanaria kuvaa Satusillan merkitystä Suomeen lähettämässään uudenvuoden kirjeessä:

“Onnellista uutta vuotta Suomen lapsille. Olen nähnyt heidän kuviaan. He ovat kauniita. Antakaa minun kuvani heille ja kertokaa, että minun nimeni on Sanaria. Minä en tiedä, mikä minun ystävieni nimi on, mutta katselen usein heidän kuviaan. Sanokaa heille, että minä olen heidän uusi ystävänsä.”

MANGON MAAILMAN MAINIOT

Opettajien ja kasvattajien kokemuksia sadutuksesta

- sadutus herättää luokassa lasten mielenkiinnon muista kulttuureista tulevia lapsia kohtaan
- luokan kanssa voi tehdä sadutuksesta oman satukirjan
- eri maissa asuvat lapset voivat vaihtaa satuja keskenään
- saduttaa voi myös eri ikäisten lasten ja nuorten kesken
- sadutus sopii vaikeiden asioiden käsittelyyn koulussa
- vanhemmat voi ottaa mukaan sadutukseen
- sadut voi kiinnittää seinälle kaikkien ihailtavaksi
- sadutus on sananvapauteen totuttelua

NÄIN SADUTAT
INSTRUCTIONS FOR STORY CRAFTING

Kerro satu, sellainen kuin itse haluat.
Kirjaan sen juuri niin kuin sen minulle kerrot.
Lopuksi luen tarinasi ja voit muuttaa tai korjata sitä mikäli haluat.

Berätta en saga, hurdan du vill.
Jag skriver upp den.
Och när den är färdig läser jag den för dig, så att du kan ändra på någonting ifall du vill.

Kan du fortelle meg en historie?
Du kan gjøre det på den måten du har lyst til.
Jeg skriver den ned.
Når den er ferdig, skal jeg lese den høyt for deg slik at du kan forandre på noe i fortellingen hvis du vil det.

Fortæl en historie som du vil.
Jeg skriver den op.
Og når den er færdig læser jeg den for dig, så du kan ændre på den hvis du vil.

Segðu mér sögu og hafðu hana hvernig sem þú vilt.
Ég skrifa hana niður.
Þegar sögunni er lokið les ég hana fyrir þig og þá getur þú breytt einhverju ef þú vilt.

Lugude jutastamine ja nende üleskirjutamine on meetod, mis sobib kõigile. Seda on kerge kasutada ja see annab rohkesti kogemusi nii loo jutustajale kui ka selle üleskirjutajale. Kirjuta üles lapse päris oma muinasjutt, lugu... just nii, nagu ta seda jutustab. Kui jutt on valmis, siis loe see talle ette, et ta saaks seda parandada, kui soovib.

Расскажи сказку.
Я буду записывать твою сказку слово в слово, после окончании сказки я прочитаю тебе твою сказку и ты сможешь ее исправить если что-то не нравиться.

Ispričaj priču ili pripovijetku.
Napisat ću, upravo onako kako ti meni kažeš.
Na kraju, pročitat ću tvoju priču, i ti možeš ako želiš popraviti nešto ili promjeniti u priči.

Man bittet das Kind oder Erwachsene ein Märchen, eine Geschichte zu erzählen, wie er selbst will.
Man schreibt die Geschichte mit denselben Worten und in der Form auf, wie der Erzähler sie ausdrückt.
Wenn die Geschichte fertig ist, liest man sie ihm laut vor. Der Erzähler kann, wenn er will, die Geschichte korrigieren.

Tell a story that you want.
I will write it down just as you will tell it.
When the story is ready I will read it aloud. And then if you want you can correct or make any changes.

Trego një përallë ose trgim, do ta shkruaj atë ashtu si do të ma tregosh ti, në fund do ta lexoj tregimin dhe ti mund ta rregullosh ose korigjosh sipas dëshirës tënde.

Peça para outra pessoa para contar uma estória, de livre escolha.
Escreva-a literalmente, da mesma maneira que o contador se expressa.
Quando a narrativa está feita, reconte-a, e dê ao autor a oportunidade de fazer qualquer modificação.

Испричај причу или приповијетку.
Написат ћу, управо онако како ти мени кажеш.
На крају, прочитат ћу твоју причу, и ти можеш ако желиш поправити нешто или промјенити у причи.

Ii sheeg sheeko ama maaweelo.
Waxaan u qorayaa sidaad iigu sheegto.
Dhamaadka sheekada ka dib, waan akhrinayaa sheekadaada. Waadna bedeli amaba sixi kartaa hadii aad rabto.

Bir masal anlat. Ben masalını aynen anlattığın gibi yazacağım.
Ondan sonra sana yazdığımı okuyacağım ve sen de istediğin zaman onu değiştirip düzeltebilirsin.

LÄHTEET JA LISÄTIETOA

Sadutus avain osallistavaan toimintakulttuuriin
Karlsson, L. (2003 ja 2005). Jyväskylä: PS-kustannus.
Kirja kertoo monien esimerkkien kautta, miten sadutusta voi käyttää työssä tai kotona ja mitä seuraa sadutusmenetelmän käytöstä. Lisäksi eritellään, mihin menetelmä perustuu ja mitä on osallistava toimintakulttuuri.

http://www.stakes.fi/lapsetkertovat
Näiltä Internet-sivustoilta löytyy aiheesta monia artikkeleita, keskustelupalsta, lasten kertomuksia ja leikkejä, tutkimuksia ja julkaisuja sekä ajankohtaista tietoa.

Lapselle puheenvuoro. Ammattikäytännön perinteet murroksessa.
Karlsson, L. (2000). Helsinki: Edita.
Kirjassa esitellään lasten asemaa yhteiskunnassa, päivähoidossa ja koulussa. Kirja esittelee osaavan ammattilaisen erityispiirteet lapsityössä. Kirjassa analysoidaan myös lapsia ja nuoria huomioivan sadutustoiminnan vaikutuksia.

Saduttamalla lasten kulttuuriin. Verkostotyön tuloksia Kuperkeikkakyydissä.
Karlsson, L. (1999). Helsinki: Stakes.
Kirjassa on analysoitu lasten omaa kertomakulttuuria ja sitä, mitä tapahtuu, kun verkostoituneet ammattilaiset ryhtyvät saduttamaan. Kirjassa esitellään sitä, miten lapset saavat näkyvän aseman sadutusmenetelmällä.

Leikkivät tutkijat.
video ja kirja
Riihelä, M. (2000). Helsinki: Edita.
Uutta tietoa teoriassa ja käytännössä lasten luovuudesta sekä siitä, miten toiminta pienten lasten kanssa voi pohjautua saduttavalle toimintatavalle, lasten ajatuksille ja miten toimintaa voi itse kehittää.

Pohjolan lasten satusiltoja – Barnens sagoboar i Norden.
Riihelä, M. (toim.) (2003). Stakes & Nordiska Kulturfonden.
Kirja kertoo viiden Pohjoismaan välisestä lasten satukirjeenvaihdosta ja sen merkityksestä eri maissa. (aiheesta on saatavilla myös video)

LASTEN SATUJA SISÄLTÄVIÄ KIRJOJA:

Voitko olla? Edu me mej? Lasten omia tarinoita.
Kemppainen, K. & Riihelä, M.(2000). Helsinki: Edita.

Kissa lähti kävelylle ja hiiripiiri
Kemppainen, K. (toim.) (1998). Kotka: Painokotka.
Aittakorven, Hovinsaaren, Kanervan ja Sateenkaaren päiväkotien lapset Kotkan kaupunki. Sosiaali- ja terveysviraston julkaisuja.

LASTEN KERTOMUKSIA VIDEOLLA:

Pättäni. Lapset kertovat tarinoitaan erityisopettajalle.
Kemppainen, K. (toim.) (2000). Helsinki: Filminova, Stakes.
Sadutus erityisopetuksessa lasten ja opettajien kertomana.

Kerro satu I ja II ja III
seitsenosainen videosarja

Tell a story
englanninkielinen video
Riihelä, M. (1997). Helsinki: Stakes.

Qissah Wa Tawassul - Satusilta - Kotka – Beirut
Riihelä, M. (toim) (2002). Helsinki: Filminova, Stakes.
Kertomus kahden kulttuurin välisestä satukirjeenvaihdosta ja sen merkityksestä.

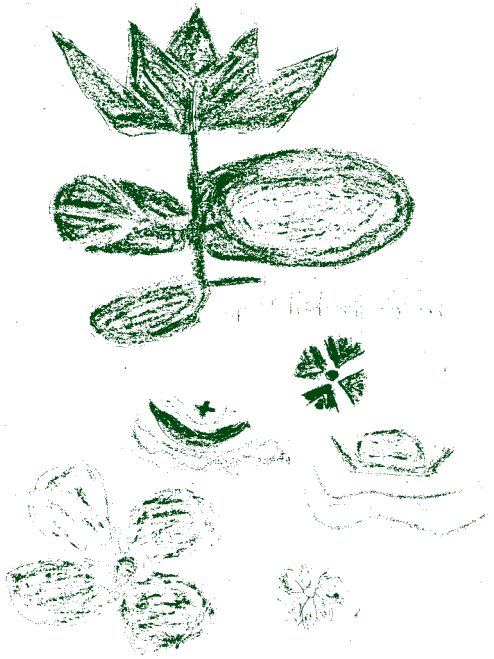

HYVÄT VANHEMMAT, ISOVANHEMMAT, SEDÄT, KUMMIT, TÄDIT

TERVETULOA LASTEN KUUNTELUN JA SADUTUKSEN MAAILMAAN!

Sadutus-menetelmä sopii kaikille, ja se on helppo käyttää. Sadutuksen idea on antaa lapselle mahdollisuus kertoa omista ajatuksistaan. Sadutuksessa aikuinen puolestaan on kiinnostunut ja haluaa aidosti kuunnella, mitä lapsi mielii kertoa juuri sillä hetkellä.

SADUTUKSEN ALOITUS:
Kehota lasta, lapsiryhmää tai vaikkapa aikuista:
"Kerro satu, sellainen kuin itse haluat.
Kirjaan sen juuri niin kuin sen minulle kerrot.
Lopuksi luen tarinasi, ja voit muuttaa tai korjata sitä, mikäli haluat."

Kirjoita kertojan tarina sana sanalta muistiin kertojan nähden mitään muuttamatta tai korjaamatta. Kun satu on valmis, lue se ääneen, jotta kertoja voi korjata tai muuttaa sitä, mikäli haluaa. Satu on mukava lukea myös muille lapsille, vanhemmalle tai isovanhemmille, mikäli se sopii kertojalle.

Lapsi haluaa usein piirtää kertomuksestaan kuvan. Joskus lapset haluavat piirtää ensin ja kertoa vasta sitten. Kirjaa myös lapsen nimi sekä päivämäärä, milloin satu kerrottiin ja vaikka kirjauspaikka ja kirjaaja.

Varatkaa tarinoille oma kansio kirjahyllyyn tai ripustakaa ne seinälle. Uusia satuja voi tehdä milloin, missä ja kuka vain. Tärkeää on, että aikuinen on aidosti kiinnostunut kuulemaan, mitä kertojalla on sanottava¬na, ja välittää tämän sanoman myös ilmeillään. Sadutus muodostuu lapsen ja saduttajan yhteiseksi, "jutuksi". Sadutus antaa yhteistä aikaa.

Sadutus on laajasti kokeiltu ja havaittu toimivaksi menetelmäksi. Sadutusta on käytetty menestyksellisesti vuoden ikäisistä vanhuksiin. Aikuiset ovat saduttaneet toisiaan ja näin kuunnelleet toistensa muistoja tai työssä löytyneitä oivalluksia.

On huomattu, että sadutus tuo eniten iloa, kun saduttaa lasta säännöllisesti, useampia kertoja. Silloin saa kuulla, miten lapsi ajattelee, mitkä ovat kulloinkin päällimmäiset ajatukset. Lapsi tottuu kertomaan näin myös muissa tilanteissa ajatuksistaan muille ja itseluottamus kasvaa. Sadutuksessa kaikkein hauskimmaksi on osoittautunut yhdessä oleminen ja iloitseminen sekä toisen uudenlainen kohtaaminen!

Kerro! –> kuuntelen –> minä kirjaan –> luen ääneen –> voit korjata –> voit piirtää –> saako lukea –> tehdään kirja

Lähde: Karlsson, Liisa, (2005): Sadutus. Avain osallistavaan toimintakulttuuriin. PS-kustannus.